

آرشیفت

ابنیه - شهر سازی - بهداشت فنی - تزئینات

۲

آبان - آذر

۱۳۲۵

مندرجات این شماره ۴

صفحه	موضوع	صفحه	موضوع
۶۷	پل	۴۱	تشکر - شکایت
۷۵-۶۸	آرشیفتک کیقباد ظفر	۴۳-۴	نقوذ معماری ساسانی به ممالک دیگر
۷۶	شوخیهای معماری-شعر	۴۷-۴۴	مسجد جمعه اصفهان
۷۶	آثار مناسیان نقاش	۵۰-۴۸	شرح حال یکی از معماران کلاسیک ایران
۸۰-۷۷	نقاشی معاصر ایران	۵۲-۵۱	مسئله تهیه مسکن در تهران و شهرستانها
۸۱	اگو	۵۵-۵۲	چاههای آب مشروبی تهران
۸۲	گزارش انجمن	۵۵-۵۴	شهرسازی در عصر کنونی
۸۲	بیاد مجید آهی	۵۵-۵۶	چند مدل از خانه های مسکونی
۸۲	اخبار متفرقه	۶۳-۵۸	تجدید ساختمان شهرهای خراب شده در اتحاد جماهیر شوروی
۸۳	نرخ مصالح ساختمانی و اجرت	۶۵-۶۳	تزیینات داخلی
۸۳	آگهیها	۶۶	تهویه مطبوع

پشت جلد : دنوما از آثار آرشیفتک ظفر

آگهی

مجله آرشیفتک آگهیهای مربوط به امور ساختمانی و مقاطعه کاری و فروش مصالح را برای انتشار قبول مینماید

ساعات کار دفتر مجله آرشیفتک : روزهای یکشنبه و چهارشنبه از ساعت ۵ الی ۷ بعد از ظهر

جای اداره :
خیابان لاله زار نو - کوچه هدایت شماره ۷
تلفن ۹۶۱۷

صاحب امتیاز - مدیر مسئول و سردبیر
ایرج مشیری
(آرشیفتک و مهندس شهرسازی)

۱۸۰ ریال
« ۳۰

بهای اشتراك ۶ شماره
« تك شماره

با جلد مقوایی ۵ ریال به بهای هر شماره
افزوده میشود

ARCHITECTE

Revue d' Arts et Architecture — No 2- Novembre 1946
Téhéran - Av . Lalezar- Nov, 7 rue Hédaiet Tel 9617

چاپخانه تابان - تهران

آرشیست

اینیه - شهرسازی - بهداشت فنی - تزیینات

شماره دوم

آبان و آذر ۱۳۲۵

سال اول

تشکر - شکایت

میهن پرستانه ما طرح نموده و تا توانستند اسباب دلسردی ما را فراهم ساختند ولی غافل از آنکه:

از درد محبت چه خبر اهل هوس را

این آتش عشق است نسوزدهمه کس را

اینها میدانند که هدف ما بالا تر از آنست که آتش مهر و علاقه ما نسبت بکشور عزیز خود به زمهریر بی مهری آنان سرد شود - ما وجود مجله آرشیتکت را نه تنها از لحاظ مصالح فنی بلکه صرفاً برای حفظ حیثیت فرهنگی ایران لازم میدانیم و تا جایکه قوای مادی و معنوی ما یاری کند در ادامه انتشار آن کوشش خواهیم کرد

و صراحتاً میگوییم که اگر مخالفت آنان نسبت بشخص ما باشد اعتنائی نخواهیم کرد ولی چنانچه برای جلوگیری از انجام منظور مقدس ما موانعی ایجاد نمایند و یا در وظایف اداری و اجتماعی خود خطا و لغزشی را مرتکب شوند از مبارزه بزو گردان نبوده و در موقع خود حقایق را بی پرده خواهیم نگاشت تا چشم‌ها روشن شود

شماره اول این مجله بیش از حد انتظار ما در پیشگاه اهل علم و هنر و علاقمندان فرهنگ مورد تحسین و تشویق قرار گرفت آنانکه به اشکالات مادی و معنوی انتشار این مجله که جز خدمت به میهن عزیز منظوری ندارد واقف بودند زحمات کارکنان آن را به نظر تحسین نگریستند زیرا بخوبی میدانند که بین مجلات متعدد مفید دیگر مجله آرشیتکت در نوع خود منحصر بفرد و انتشار آن در هر صورت برای حفظ آبروی فرهنگ کشور لازم و واجب است

عده ای از ارباب جرأید شرحهای مبسوطی از راه تشویق و تقریظ درباره این مجله مرقوم و ما را مرهون حسن نظر و لطف بی پایان خویش نمودند با عرض تشکر از مراحم ایشان انتظار داریم سایر همکاران محترم نیز از اظهار نظر دریغ نفرموده و در صورت لزوم ما را بنقائص کار خود آشنا سازند تا در حدود طاقت و امکان درصدد رفع آنها برآئیم

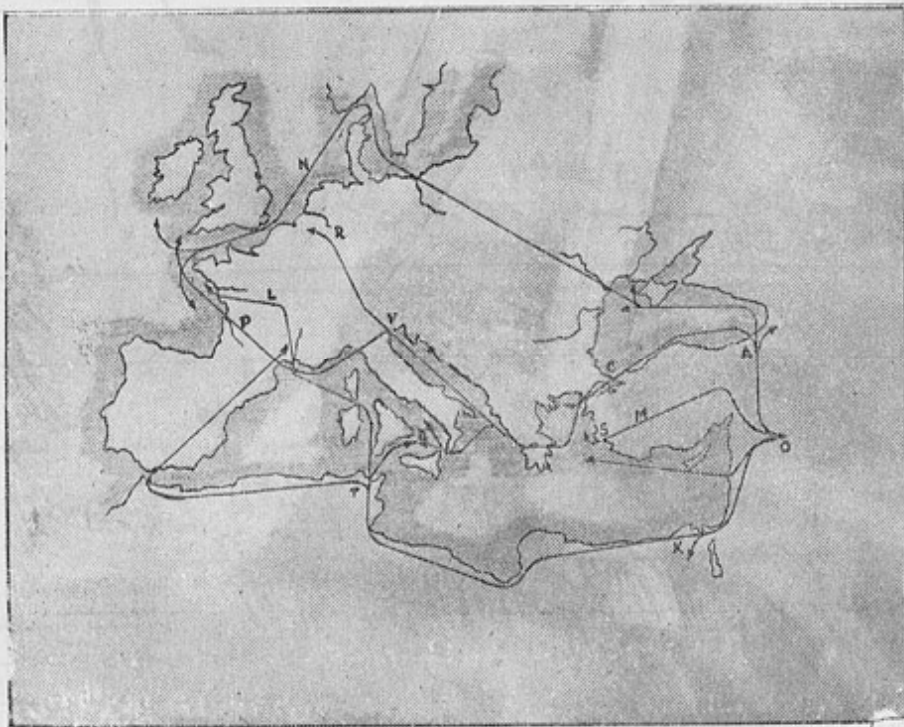
از طرف دیگر نهایت تأسف را داریم که چند نفری از مخالفین ما نقشه هائی برای کارشکنی و جلوگیری از مساعی صمیمانه و

نفوذ معماری ساسانی

به ممالک دیگر

کرد که در نتیجه معماری مخلوطی از صنعت شرقی و رومی به نام معماری بیزانتین اولیه (Pré-byzantine) بوجود آمد و پس از تسلط این معماری با اسلامبول (Constantinople) که در آن زمان از لحاظ سیاست و تجارت اهمیت زیادی داشت به تناسبت این اهمیت تغییراتی در آن پیدا شد و معماری با عظمت بیزانتین (Byzantin) خودنمایی کرد. مسجد ایاصوفیه (Sante - Sophe) نمونه ای از این معماری میباشد پیشروی صنعت از این شهر بطرف خلیج

دوره سلاطین ساسانی از ادوار درخشان تاریخ ایران میباشد در قرن چهارم که تمدن رمن ها روبه زوال می رفت و در یونان نیز بجز معماری قدیم صنعت تازه بوجود نیامده بود. ملتی در شرق (ایرانی) که از گذشته پرافتخارش یادگار هائی به ودیعه داشت معماری با عظمت جدیدی ایجاد کرد بطوری که در این قسمت از دنیا يك صنعت مهم و عالی مراتب کمال را بيمودطاق کسری و قصور فیروزآباد و سروستان نمونه هائی از آن میباشد

ش ۴۲ - از تاریخ معماری اگوست شوازی

کرت و شمال دریای مدیترانه ادامه پیدا کرده از راه تجارت به شهر ونیز رسید در آنجا بدو قسمت شده یکی در امتداد رود درن بطرف شمال متوجه گردید و دیگری از راه بندر ژن بطرف فرانسه و انگلستان پیشرفته نفوذ معماری Byzantine را به این ممالک رسانید.

۲- جریان دوم OA بطرف ارمنستان متوجه شده پس از نفوذ در معماری ارمنستان و برخورد با معماری Byzantin که از طریق دریای سیاه بدانجا سرایت کرده بود سبک جدیدی پیدا شد (شکل شماره ۴۳) این معماری که با اسم صنعت ارمنستان معروف است به جنوب روسیه و ممالک کناره دریای سیاه پیشرفت نموده به سواحل

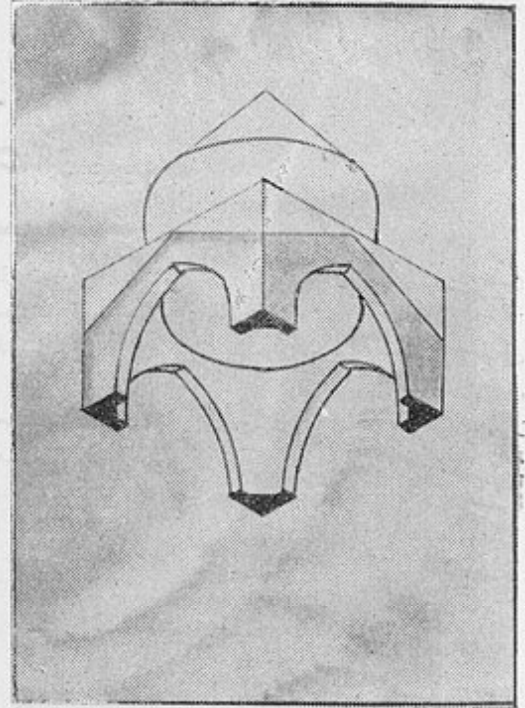
هنر معماری ایران بزودی به ممالک مجاور نفوذ کرد بطوریکه اثرات آن در معماری اولیه مسیحی مشهود است. در این زمان ایران مرکز صنعت قرار گرفته و از این مرکز به سه طریق هنر ایران بخارج نفوذ پیدا کرد و در مسیر خود با تصادف به معماری های دیگر سبکهای نوینی بوجود آورد.

اینک شرح مختصر هر يك از این سه جریان صنعت ایران بسوی ممالک دیگر میبرازیم. شکل ۴۲

۱- جریان اول OS بطرف رود فرات و آسیای صغیر و کرانه مدیترانه پیشرفت نمود هنگام عبور از آسیای صغیر به بقایای معماری یونان شرقی Hellenisme برخورد کرده تغییراتی در آن ایجاد

غربی دریای سیاه رسید و از طریق رودخانه های مهم به داخل اروپا سرایت نمود چنانچه از راه رود دانوب تا سوئد و نروژ نفوذ پیدا

Syrie و جنوب دریای مدیترانه تاجزیره سیسیل رسیده و از آنجا دو قسمت شده یکی بطرف ایتالیا و دیگری بطرف جبل الطارق پیشرفت نموده است معماری ایران در این راه با صنعت عرب و معماری Byzantin برخورد کرده سبک نالسی در معماری ایجاد شده که نمونه آن بنای معروف تئودوریک Theodorik میباشد .
باتوجه به آنچه در بالا گفته شد معلوم میگردد که بعد از

ش ۴۳ - از تاریخ معماری اگوست شوازی

کرد و از آنجا بطرف نرماندی و انگلستان و ایرلند سر از بر شده یادگارهایی از خود باقی گذاشت که در آنها تأثیر صنعت شرقی بخوبی نمایان است: (شکل شماره ۴۴) .
۳- جریان سوم OK از ایران شروع شده بطرف سواحل سوریه

ش ۴۴ - از تاریخ اگوست شوازی

قرن چهارم سرچشمه صنایع مهم دنیا ایران بوده و این افتخار بزرگ همیشه برای ایرانی باقی خواهد بود . پس بر ما است که از گذشته پرافتخارمان سرمشق گرفته صمیمانه بکوشیم تا صنعت معماری ایران را که متأسفانه در این اواخر روبرو انحطاط نهاده است زنده کنیم چنانچه در مقاله شماره اول این مجله تذکر داده شد برای احیای معماری ایران خیلی لازم است که معماران جوان در دوران تحصیلی خود در تاریخ معماری ایران مطالعات دقیق بعمل بیاورند مخصوصاً توجه مسئولین دانشگاهها را به این نکته باید جلب کرد که تاریخ معماری ایران جزو برنامه تحصیلاتی دانشکده هنرهای زیبا قرار گیرد تا بلکه غفلتهای گذشته جبران گردد .

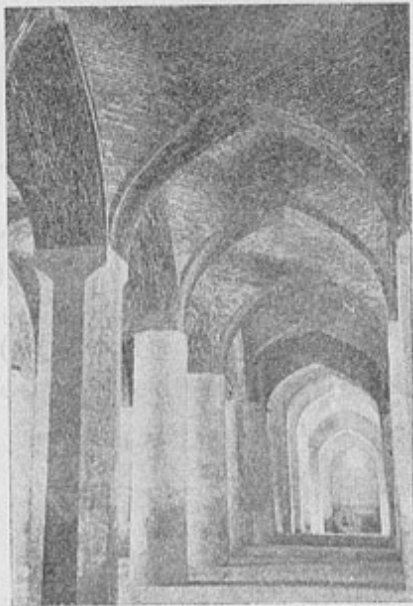
آرشیفتکت علی صادق

نقشه معماری ساسانی

مسجد جمعه اصفهان

عمده اطلاعات زیر از کتاب نفیس آثار ایران تألیف استاد محترم آقای آندره گدار و بعضی از تواریخ دیگر اقتباس گردیده است: قدیمترین تاریخی که تاکنون در مسجد جمعه اصفهان مکشوف شده تاریخ ۴۸۱ مطابق ۷-۱۰۸۸ میلادی میباشد و طبق روایات معتبر ساختمان مسجد جمعه فعلی اساساً به ملکشاه سلطان سلجوقی منتسب است - روایات محلی دیگری ساختمان اصلی این

در میان آثار تاریخی گران بهای اصفهان بنای مسجد جمعه آن بیشتر از همه جلب نظر نموده و موجب حیرت پیشندگان میگردد - باینکه حوادث زمان و طول دوران شکست های سنگین به بیکر آن وارد آورده باینحال مانند پیر سالخورده با وقاری هنوز خم به ابرو نباورده در مقابل حوادث قدیم نکرده و عظمت و ارزش دوران جوانی خود را از تمام چهره و بیکر خود نمودار

ش - ۴۶ - قسمتی از شبستان

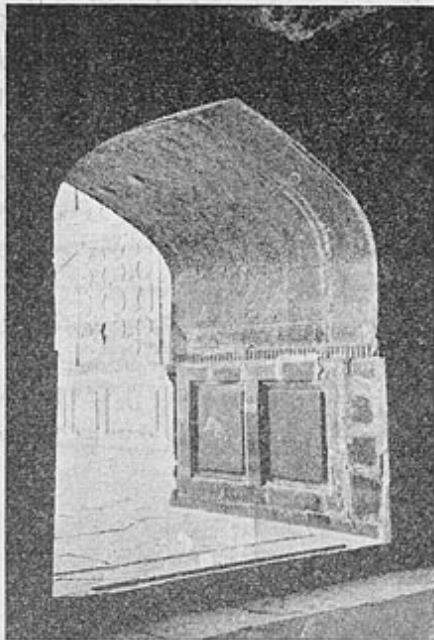
مسجد را به دوره های قبل از اسلام و به زردشتیان نسبت داده و عقیده دارند که مسجد فعلی محل آتشکده بود که بوسیله مسلمانان به مسجد تبدیل گردیده است ولی بیشتر مطلعین این فرضیه را قبول ندارند - از آثار بعضی از مورخین اسلامی استنباط میگردد که مسجد جمعه فعلی محل مسجد یهودیه سابق بوده است و طبق دلالتی که در دست است مسجد یهودیه سابق باخشت خام ساخته

ش - ۴۵ - ستون و طاقهای زمان سلجوقیان

می سازد - ما در این مختصر از لحاظ شناساندن این بنای تاریخی چند تذکری داده و جزئیات موضوع را از لحاظ عدم گنجایش این صفحات به فرصت دیگری واگذار مینمائیم و اقامت باید اعتراف نمود که عظمت این بنا خیلی بیشتر از آن است که با شرح مختصری بتوان از عهده توصیف آن برآمد - و ناگفته نگذاریم که قسمت

مسجد جمعه یهودیه که بتوسط اعراب طبران بنا گردیده است که بعداً بواسطه توسعه شهر اصفهان بوسعت آن افزوده

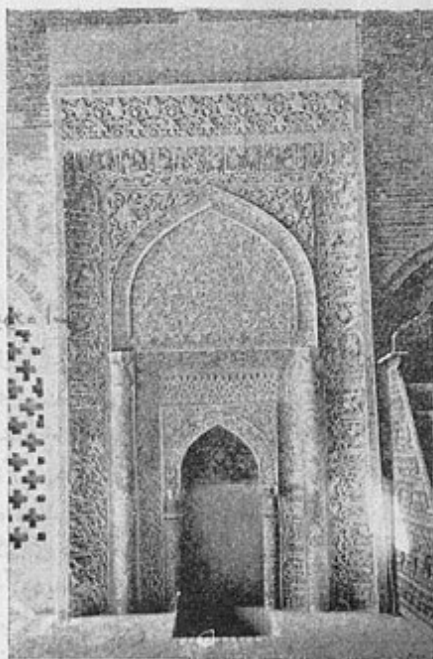

ش - ۴۹ ورودی ایوان جنوبی

شده بود که بررور از بین رفته و بجای آن بنای فعلی بطرز و اسلوب ایرانی و تماماً از آجر خوب پخته ساختمان شده است این

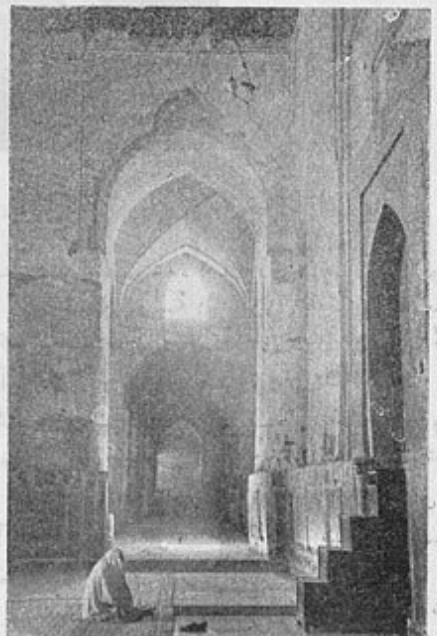

ش - ۴۷ قسمت جنوب شرقی

ش - ۵۰ محراب الجایتو خدا بنده لو شده است مشتمل به چهار دستگاه ساختمان بود که بوسیله ستون ها یا جرز های مدوری از داخل محاط میشده اند - در محاصره

ش - ۴۸ زیر گنبد ساخته شده ملک شاه سلجوقی بنا با مسجد یهودیه سابق ارتباطی نداشته و هیچ وجه شبه و اختلاطی با اسلوب عرب ندارد .

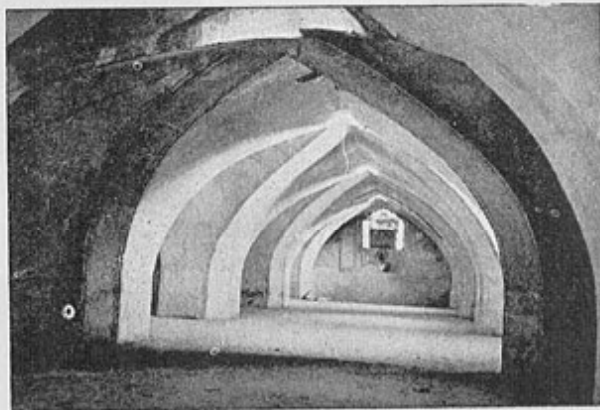

دوره های بعد نیز در اساس آن تغییرات مهمی داده نشده است الا اینکه در ترمیم و تزئین و رنگ آمیزی آن مداخلاتی شده و در بعضی قسمت ها نیز الحاقات چندی انجام گردیده است .

در زمان سلطان محمد خدا بنده الجایتو محراب باشکوهی در شبستان دوره سلجوقی بردیوار شمالی ایوان غربی احداث گردیده که گچ بری های آن یکی از شاهکار های این مسجد محسوب میگردد (در ۷۱۰ هجری - ۱۳۱۰ میلادی) - در زمان سلاطین آل مظفر چند فخره ساختمان از قبیل چهل ستون شمالی (بین گنبد خاکی و ایوان شمالی) و چهل ستون جنوبی و شبستان محراب الجایتو به آن ضمیمه گردید - در دوره تیموری شبستان زمستانی (بیت شفاء) ساخته شد - این شبستان تقریباً بعرض ۲۵ متر و بطول ۵۰ متر و کف آن از سطح اصلی بناگودتر قرار گرفته است دارای ۱۸ دهنه طاق که در دوردیف روی جرز های پهن تکیه دارند - روشنائی روز بوسیله تخته سنگ های مرمری

اصفهان بدست طغرل بیک سال ۴۴۲ مطابق ۱۰۵۰ میلادی گویا خرابی هایی به این مسجد وارد آمده است بنا به تعریف مافروخی در محلی که فعلاً حوض واقم است خانه بود که بیک کلیمی تعلق داشته و لازم بود که زمین این خانه به مسجد ضمیمه شود باینکه مبلغ کزافی برای خریدن این خانه پیشنهاد میشود بپودی بر طمع چندین مقابل بیشتر ارزش قائل بوده است تا بالاخره آتقدردینار طلا گرفت که میتواندست با آن ها سطح خانه خود را به پوشاند - بنا بگفته همان مورخ برای هر نماز بیشتر از پنج هزار نفر در آن مسجد جمع میشدند .

در عهد سلجوقیان دو بنای با گنبد یکی بوسیله نظام الملک در زمان ملکشاه و دیگری بوسیله تاج الملک که به گنبد خاکی معروف است ساختمان گردید در واقع این دو بنا اساس ساختمان مسجد فعلی را تشکیل میدهند و محتمل است که در همان زمان قسمت عمده از مسجد قدیم که باخشت بنا شده بود از بین رفته

ش- ۵۱ شبستان زمستانی

که در وسط طاقها نصب شده است در داخل آن نفوذ مینماید ساختمان این شبستان در نیمه دوم قرن ۹ هجری اتمام یافته است کاشی کاری ایوان جنوبی و نمای فعلی حیاط در سال ۸۸۰ بوسیله سلطان آق قویونلو اوزون حسن انجام شده است -

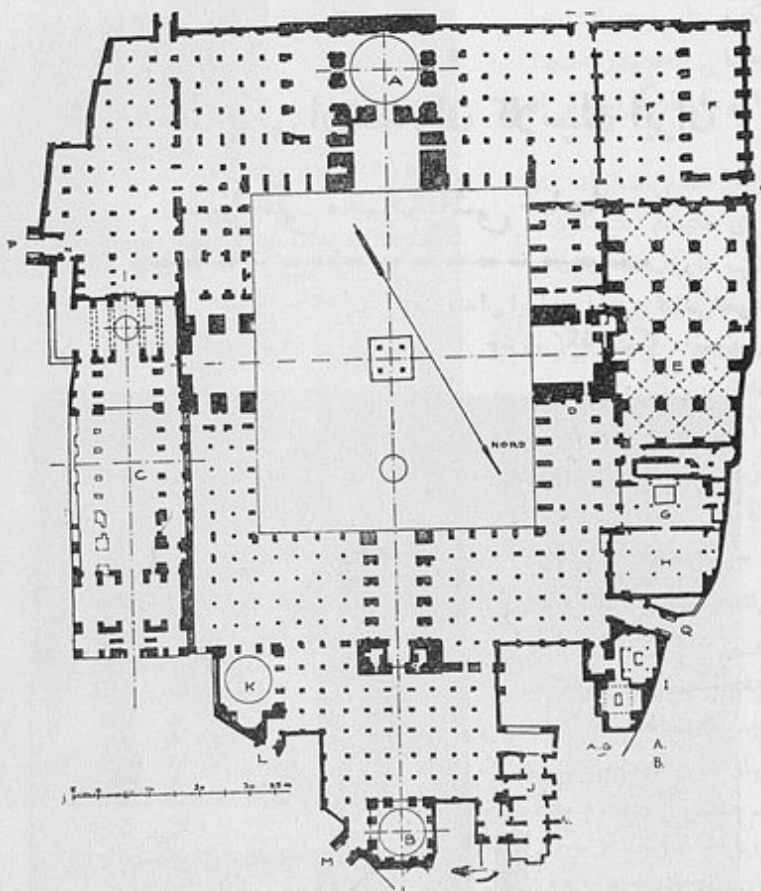
شاه عباس کبیر نسبت به این مسجد بی علاقه بود و در حقیقت جزء اصفهانی که این سلطان عامر در آبادی آن کوشیده است محسوب نمیشود طبق نگارش شاردن شاه عباس وقتی به فکر تخریب آن افتاد که از مصالح آن در ساختمان های دیگر استفاده نماید -

ولی آثار تزئینات و تعمیرات زیادی که به امر شاه اسمعیل و شاه طهماسب ، شاه عباس ثانی ، شاه سلیمان ، شاه سلطان حسین در این مسجد انجام شده است فراوان است - حتی بدستور اشرف افغان نیز در سال ۱۱۱۲ هجری مطابق

و ویران بوده است .

از طرف دیگر مسجد در سال ۵۱۵ هجری طعمه حریق قرار گرفته است و طبق کتیبه کوفی که در یکی از سردرب های مسجد مشاهده شده است این بنا پس از سوختن در همان سال تجدید بنا گردیده و خرابی هایی که در اثر این حریق بسجده مزبور وارد آمده اهمیت بسزائی داشته و فقط در انتهای شمالی و جنوبی دو بنای گنبدی باقی مانده و قسمت شرقی و غربی آن نیز تبدیل به ویرانه گردیده است - بدین ترتیب در آن تاریخ از مسجد قدیم بپودی چیزی باقی نمانده است . و بعداً بنا های جدید به سبک اولیه ساخته نشده برعکس روی ویرانه های قدیم ساختمان های نوینی بنیاد نهادند - اینک مسجد بوسیله سلجوقیان بطرز چهار ایوانی فعلی ساختمان گردید از اواخر سلجوقیان مسجد جمعه اصفهان بصورت کنونی که دارای چهار ایوان است در آمده و در

۱۷۰۰ میلادی تعمیراتی انجام شده است و در زمان قاجاریه مستراح ها و غسلخانه در قسمت شمال غربی آن احداث گردیده است .
ایرج مشیری - آرشیفتکت و شهرساز

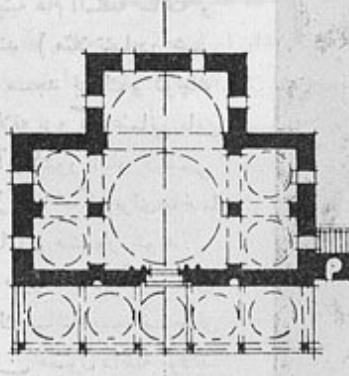
ش - ۵۲ پلان اجمالی مسجد جمعه اصفهان (از کتاب آثار ایران)

G - مرده شورخانه	A - قسمتی که به اسم ملک شاه ثبت شده است
H - مستراح ها	B - گنبد خاکی
I - قسمت اموات	C - مدرسه
J - مقبره مجلسی	D - محراب الجایتو خدابنده لو
K - گنبد جدید	E - شبستان زمستانی
L - درب تاریخی از سنه ۵۲۵ هجری	F, F' - قسمتهای ساخته شده در زمان شاه عباس اول
M - درب تاریخی از سنه ۷۶۵ هجری	

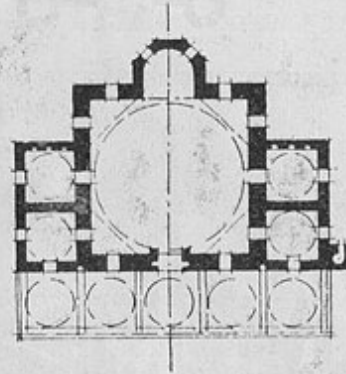
مدرسه - کتابخانه - دارالصبیان (پرورشگاه اطفال) و سایر بنا های عام المنفعه نیز میباشد و مخارج آنرا غازی خسرو بیگ فاتح بلگراد پرداخت نموده است .

- ۵- مسجد قاسم جزوی در محله ایوب استانبول .
- ۶- مسجد بالی پاشا در محله فاتح استانبول .
- ۷- مسجد بنام پیری محمد پاشا در دومحله استانبول .
- ۸- مسجد سلمانیه در قصبه چورلو
- ۹- مسجد ایاس پاشا در قصبه سرای

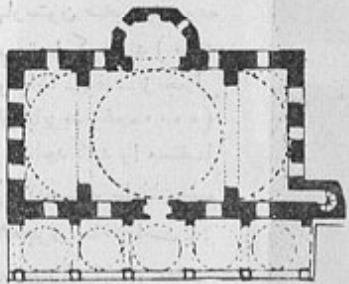
ظفری است از نظر معماری اثر بسیار قشنگی است و استاد هنرمند ما این سردر را در سال ۹۳۱ هجری بنا نموده است .
 استاد علی معمار باشی خاصه در سال ۹۴۴ هجری در استانبول وفات نموده و در صحن مسجد معمار که آن مرحوم بنام خود بنا نموده است مدفون میباشد .
 نگارنده در سه سال قبل که مسافرتی باذربایجان نمودم در تبریز و سایر شهرها تفحص و تحقیقاتی نمودم که شاید اثری از این معمار پیدا کنم متاسفانه موفق نشدم هیچ تردید نیست که

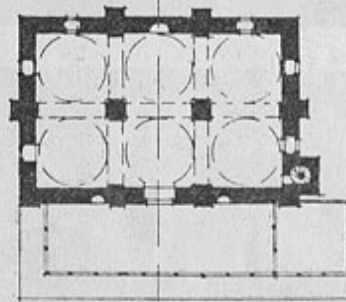
مسجد عتیق علی

مسجد داو پاشا

مسجد وفا

مسجد زنجیرلی قویو

ش - ۵۵

استاد علی قبل از عزیمت با استانبول در ایران نیز به معماری اشتغال داشته و حتی یکی از سرآمدان این فن بوده است که توجه سلطان سلیم را جلب نموده و پادشاه عثمانی او را با استانبول برده معمار باشی دربار کرده است . البته کسی که دارای این مقام بوده قطعاً اثری هم در ایران داشته است . امیدوارم که انجمن آرشیتکت های ایران تفحص بیشتری فرموده و در پیدا کردن آثار این استاد نامی موفق شوند .
 اسمعیل مهندس

- ۱۰- مسجد سلطان در شهر مغنیسا
- ۱۱- مسجد خاتونیه در شهر طرابوزان .
 بانی این دو مسجد ملکه عثمانی عیال سلطان سلیم اول بوده است .

- ۱۲- مسجد قاسم پاشا در شهر بوزاویوک
- ۱۳- سردر قصر توپ قابو (که باب السلام معروف است)
 این سردر که در طرفین آن دو برج ساخته شده و شبیه یک طاق

مسئله تهیه مسکن در تهران و شهرستانها

در شماره قبل باینجا رسیدیم که برای ساختن خانه های ارزان بدو نوع میشود عمل نمود: یا اینکه کویهای جدید احداث شود و یا اینکه ساختمانهای متفرق در نقاط مناسب شهرواطراف آن ساخته شوند راجع باحداث کوی جدید و محسنات و معایب آن راه حل و توضیحاتی داده شد اینک بقیه موضوع:

ساختمانهای متفرق - با توجه باشکالاتی که برای احداث کویهای جدید موجود است ساختن خانه های متفرق در نقاط مناسب آسان تر بنظر میرسد.

شهر تهران با اینکه خیلی فشرده بنظر میرسد در حقیقت داخل آن اراضی زیادی موجود است که هنوز بحال بایر و یا خرابه باقی مانده اند و هر چند وقتی مالکین این قبیل اراضی در صد فروش آنها بر می آیند و دیده میشود که سرعت عجیبی بسورد فروش گذاشته شده و ساختمانهایی در آنها میروید مردم تهران نسبت باین قبیل اراضی علاقه خاصی نشان محسناتی قائل هستند که بعضی از آنها بشرح زیر بنظر میرسد:

این قبیل اراضی اغلب در داخل شهر قرار دارند و امرا یاب و ذهاب آسان است این اراضی در محله های قرار دارند که مردم به آنها مانوس میباشد دکان و بازار نزدیک است - تهیه آب و برق آنها بعلت موقعیت آن در داخل و یا حاشیه نزدیک شهر ب سهولت انجام میگردد ولی از معایب آن که اساسی تر و عمیق تر از محسنات نام برده میباشد غافل میباشد.

صاحبان این قبیل اراضی ب فکر تقسیم بندی آنها از روی اصول شهرسازی نیستند بلکه هر چه بتوانند میخواهند بیشتر استفاده ببرند بنا بر این از لحاظ گذر بندی اغلب مراعات نکات شهرسازی نمیشود و حتی شهرداری تهران تاکنون نتوانسته است علاج این نقیصه را بکند چونکه شهرداری تهران با مالکین اولیه اراضی طرف نیست بلکه با اشخاصی سروکار دارد که یک یا چند قطعه از این اراضی را خرید کرده و در صد ساختمان آن برآمده اند اگر کوچه میبایستی وسیع در نظر گرفته شود البته در درجه اول میبایستی مالک اولیه اقدام کرده باشد تا اینکه از یک قطعه زمین که با مساحت و ابعاد معینی قسمتی از آن را خریداری کرده و هیچ قانون مانع معامله اش نشده است صاحبان این قبیل اراضی راهم

هیچ قانونی موظف تقسیم بندی آنها از روی اصول شهرسازی و مقررات شهرداری نکرده است (راجع باین موضوع همکار محترم آقای مهندس بدیع در شماره قبل توضیحی داده اند و راه حلی هم پیشنهاد نموده اند که اگر طبق آن عمل شود ممکن است نتیجه مطلوب بدست آید.) (۱)

خلاصه اینکه اغلب دیده شده است وضع گذر بندی این قبیل اراضی در ردیف کوچه های برپیچ و خم و بدون نورو هوای کافی محله های کهنه تهران درآمده است و این خود موضوعی است که در انتخاب زمین باید مورد توجه خاص قرار گیرد. در مورد اشخاص متفرق که میخواهند خانه هایی در این قبیل اراضی انجام دهند قسمتی که تذکر داده شد مهمترین موضوع است ولی اگر بنا شود دستگاهی بخواهد یک عده خانه بطور متفرق در این قبیل اراضی متفرق شهر انجام دهد با اینکه تهیه آنها ب سهولت میسر است ساختمان در آنجا مخارج دیگری بغیر از آنچه که برای خود ساختمان لازم است نخواهد داشت و از آب و برق محل استفاده خواهد کرد. احتیاج به احداث دکا کین و ساختمانهای عمومی دیگر در بین نیست بهمین لحاظ در اولین دفعه که دستگاه دولتی ب فکر احداث خانه های ارزان افتاد در کابینه آقای سهام السلطان بیات بود و چون نظر این بود که هر چه زود تر ردیف یک عده خانه هایی ساخته شود کمیسیون فنی که در باتک ملی ایران برای این کار تشکیل شده بود اظهار نظر نمود که ساختمان ها در قطعاتی از اراضی که در خندق شهر باقی مانده اند ساخته شوند و بعداً این موضوع بوسیله شهرداری تهران نیز تعقیب گردید و در نتیجه ای که بتصویب دولت رسید پیشنهاد شده بود هزار باب خانه در اراضی شهرداری ساخته شوند بعلت اضافه خرجی که ساختمان در این اراضی پیدا میکرد بالاخره از آن انصراف حاصل گردید و مقرر شد کویهای جدیدی احداث شود.

۱- راجع بعمل ثبت و شهرداری در مورد تقسیم بندی زمین ها شرح بسیار قابل ملاحظه از طرف آقای مهندس جعفر بیگنا به اداره مجله رسیده است که مدارج آنرا بشماره های آتیه موکول مینمائیم.

ساختمان خانه‌های دسته‌جمعی برای مالکین موقتی و کارگران - وضع آب و هوا و شرایط زندگی خانواده‌های ایرانی و عادات و رسم محلی چنین تقاضا میکند که در ایران ساختمان بشکل خانه در بستی با حیاط و دیوارهای حصار در نظر گرفته شود. از این لحاظ مخارج ساختمان‌ها بالا می‌رود ساختن حیاط و حوض و دیوار و آب انبار مخارجی دارد که اگر از آن‌ها صرف نظر شود این مخارج هدف میشوند.

در کشورهای اروپا خانه احتیاج به حیاط بطرز خانه‌های ایران ندارد - حوض لازم ندارد چونکه زندگی در خانه بیشتر در اطاق میگردد - احتیاج به حفاظت خانواده از نظار نیست بنا بر این راه حلی که آنها برای مسکن دادن اشخاص پیدا کرده اند از هر حیث بیشتر مقرون بصره است باین معنی که از ساختمان‌های بزرگ دارای چندین طبقه و هر طبقه دارای چندین آپارتمان و یا اطاقهای متعدد استفاده می‌شود - محسنت این قبیل ساختمان‌ها زیاد است..

۱- مخارجی که برای خانه‌های مجزا از هم لازم است حذف میشود .
۲- تاسیسات لوله کشی و برق و غیره جمع تروکم خرج تر تمام میشود .

۳- حتی الامکان فضای کم شده از قبیل راهرو و جای پله‌ها و غیره کم است .

۴- ممکن است بیکسمت از احتیاجات ساختمان را از قبیل مستراح و حمام و آشپزخانه و غیره را بین چند خانواده مشترک پیش بینی نمود .

۵- برای چندین دستگاه که باین نحو ساخته میشود ممکن است باغچه ای برای هوا خوری اشخاص و اطفال پیش بینی نمود که مخارج احداث آن نسبت بغانه‌های یا حیاط مجزا کمتر بوده ولی استفاده از آن بیشتر خواهد بود در این قبیل ساختمانها بیشتر

مردم بزندگی اجتماعی آشنا میشوند - و با توجه باینکه میتوان در این قبیل ساختمان‌ها وسائل زندگی متناسب با وضع روز به سهولت فراهم کرد علاوه بر اینکه برای ساکنین رفاهیت و سهولت هائی فراهم شده است درجه تمدن اجتماعی آنها بالا می‌رود.

متاسفانه بطوریکه در بالا گفته شد این قبیل ساختمانها ظاهراً نا متناسب با زندگی ایرانی بنظر میرسد و بخصوص اگر نظر این باشد که خانه‌های ارزانی که ساخته میشود با قساط طویل البده باشد خاص فروخته شود معامله این قبیل ساختمانها اگر هم از لحاظ قانون اشکالی نداشته باشد در عمل تولید اشکالات فراوانی خواهد کرد ولی با وجود این اشکالات نباید از این راه حلی که مورد قبول کلیه کشورهای تمدن شده است چشم پوشیده و باید راه حلی مناسب برای اجرای آن در ایران پیدا کرد بعقیده اینجناب اگر این قبیل ساختمانها بوسیله شرکت‌های خصوصی و با دستگاه دولتی ساخته شود میتوان از آنها برای سکونت کارگران و ساکنین موقتی استفاده نمود باین معنی که ممکن است این خانه‌ها ساخته شوند و با اجازه واگذار گردند و با اینکه طرف معامله این دستگاه‌ها کارخانه‌ها باشند و خودشان بکارگران واگذار و یا اجاره دهند . اگر این راه پیش گرفته شود ممکن است در مدت کمی بحران نقصان خانه‌ها را از بین برد البته در طرح نقشه این قبیل ساختمانها باید وضع آب و هوای محل و زندگی مردم ایران کاملاً در نظر گرفته شود و بتقلید ساختمانهای سایر کشورها قانع نشد و این وظیفه بعهد آرشیتکت‌ها است که راه‌حلهای اساسی پیدا کنند اینجناب نظر سرمایه داران کشور را باین موضوع جلب میکند که با اجرای چنین برنامه‌ای علاوه بر اینکه خدمت بزرگی بمردمی خانمان ایران خواهند کرد از سرمایه خود نیز استفاده مشروع مطمئنی خواهند برد .

عباس آژدری (آرشیتکت و شهر ساز)

چاههای آب مشروب

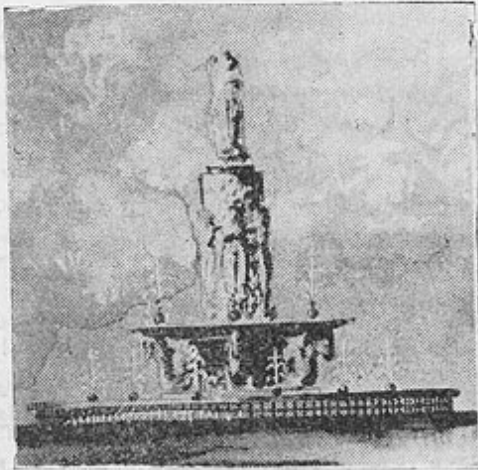
تهران

در میان اقدامات مفیدی که شهرداری تهران در سال جاری بمرحله عمل رسانیده چاههایی است که بمنظور تامین آب مشروب احداث نموده است تعداد این چاهها فعلاً بالغ بر هفده حلقه و کلیه آنها در برزن‌های جنوبی و شرقی تهران که نسبت بسایر برزن‌ها از آب مشروب محروم‌تر بوده اند ایجاد گردیده و در آتی نزدیکي مورد استفاده قرار خواهند گرفت .

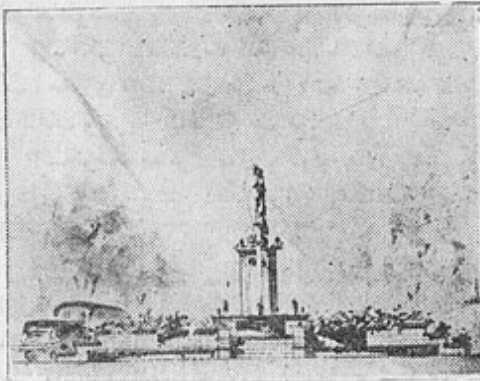
گرچه مسام است بسا احداث چند حلقه چاه آب مشروب تهران و حتی نیازمندی چند برزن و کوی آن تامین نخواهد گردید و تا شهر بطور اساسی لوله کشی نشود موضوع بسی آبی و بقس آب آشامیدنی حل و مرتفع نمیشود ولی لزوم و اهمیت آب مشروب برای اهالی تهران بحدی است که اگر احداث چاه‌ها بطور موقت و برای یکسال هم باشد اثر زیادی در زندگی و بهداشت اهالی

ظرفیت ۱۲۰ الی ۱۵۰ مترمکعب و یک منبع کوچکتر برای مصرف روزانه بظرفیت یک الی دو مترمکعب احداث شده است و از همین منبع روزانه است که بوسیله شیرهاییکه در آن تعبیه شده میتوان آب برداشت نموده بمصرف رسانید .
در بالای هر یک از این محل های برداشت آب یک

ش ۵۹ - میدان محمدیه

(Fontaine) با اصول معماری بمنظور تزئین محل و کمک بزیبائی شهر ساخته شده است که برحسب موقعیت محل نوع ساختمان آنها تغییر میکند .
برای برداشت آب نیز برحسب رعایت محل چاهها از نظر

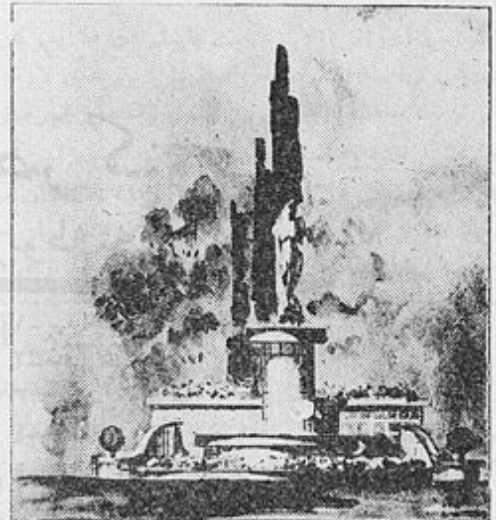

ش ۶۰ - میدان شاه

مقدار مصرف روزانه و تعداد جمعیتی که از این آب باید استفاده کنند از ده الی پانزده شیربقطر داخلی یک الی $\frac{3}{4}$ اینچ موجود میباشد .

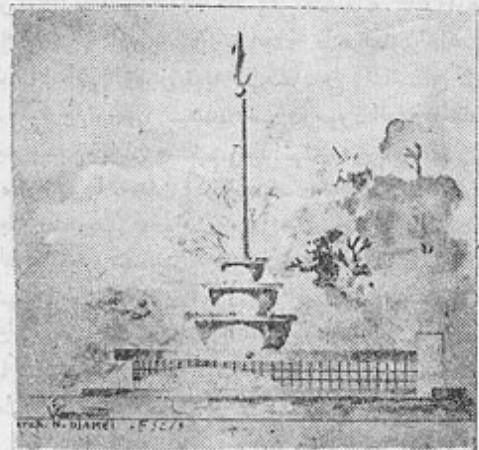
بقیه در صفحه ۵۵

پایبخت خواهد داشت بهلاوه بطور کلی برای آبیاری اراضی که فقط بعلت فقدان آب از آن بهره برداری نمیشود نمونه هایی که در تهران ساخته شده میتواند راهنمای موثری باشند و امیدواریم که اهالی و مالکین از این سیستم برای آبیاری املاک خود

ش ۵۷ - خیابان گوته روبروی کلاتری سوار سابق

استفاده نموده و از خدمتی که از این طریق ممکن است بهمرات کشور شود خود داری نمایند . کلیه چاههای مورد بحث طبق سبک متداول ایران بوسیله مقنی و چرخ بقطر اولیه ۱۴۰ حفر

ش ۵۸ - میدان گمرک

گردیده و بعدا دیوار آن با مصالح بنائی و در بعضی قسمتها با بتون ساخته شده عمق آنها برحسب موقعیت محل از ۲۰ الی ۶۰ متر تغییر میکنند در کنار هر یک از چاه آب منبع بزرگ به

شهر سازی در عصر گنونی

۲ - اوربانیسم و مسائل مربوطه به آن

- ۱- بهداشت شهرها
- ۲- معابر شهرها
- ۳- آرایش شهرها
- ۴- توسعه شهرها
- ۵- سازمان اداری شهرها

فکر اوربانیسم در ایران - اشاره مختصر به

اشتباهات گذشته

بدیهی است فکر اوربانیسم در ایران خیلی دیر تر تولید گردید .

اولیای امور سابق توجهی به امور بهداشت و اصلاح معابر و آبادی شهرها نداشتند - فقط از ۲۰ تا ۲۵ سال قبل فکر آبادی شهرها خواهی نخواهی توجه دولت را جلب کرد و قدمهای چندی نیز در این زمینه برداشته شد ولی متأسفانه باید اذعان کرد که این جزئی اقدام نیز تنها جنبه ظاهر سازی داشت و نسبت با اصلاحات اساسی از قبیل تهیه آب مشروب و ساختمان گنداب روها و غیره کمترین توجهی نشده است در مورد اصلاح معابر نیز اگر چنانچه چندین خیابان مستقیم و میدانهای مدور بی تناسب و موقعیت در باره از شهرها احداث گردیده است بدون مطالعات صحیح و مراجعه بمتخصص بوده است .

بازها دیده شده است که چندین خیابان عریض و طولی در يك شهر كوچك بوجود آورده اند که به هیچ وجه با وسعت و جمعیت و موقعیت شهر تناسبی ندارد .

با کمال تأثر مشاهده گردیده است که نقشه اجمالی شهری برای طرح اصلاحی بيك مهندس غیر متخصص یا مامور فنی عامی رجوع و مشارالیه بدون بازدید محلی و یا لا اقل کسب اطلاع از وضعیت بخصوص شهر در وسط نقشه (که معلوم نیست واقعا بامر کز حقیقی شهر تطبیق مینماید یا نه) يك دایره به منظور میدان ترسیم و چهار خیابان عمود بهم از مرکز دایره امتداد داده است این نقشه اصلاحی که سر نوشت و آتیه شهر به آن بستگی دارد به ترتیبی که ذکر شد ترسیم و برای اجرا بشهر داری مربوطه فرستاده شده است . نظائر این اشتباهات زیاد است و در موقع خود مفصلا

در شماره قبل بطور اختصار متذکر شدیم که شهرها به چه عللی پیدایش و توسعه یافته و یارو به انحطاط و زوال میگذارند چنانچه استنباط شد شهرهای قدیم بطور کلی بدون طرح و نقشه اولیه در اثر عوامل عدیده بوجود آمده و سنت پیدا میکردند و در قدیم خیلی کم اتفاق افتاده است که در نتیجه ابتکار و بارعایت اصول و قواعد بهداشت و معابر اصلاحاتی در شهری بوجود آید اتفاقاً اگر شهری به فرمان يك فرمانروای با اقتدار در يك محلی ساخته میشده موضوع به نحو دیگری طرح و اجرا میکردید ولی از اوایل قرن ۱۸ فکر اصلاحات شهرها از نقطه نظر بهداشت و معابر و آرایش عرض اندام نموده و روز بروز بر اهمیت آن افزوده میگردد در اوایل قرن ۱۹ مجموع مسائل مربوط به اصلاحات و توسعه شهرها را اوربانیسم Urbanismo نامیدند. فکر اوربانیسم به چند عللی تولید گردید که ذیلا شرح میدهم :

- ۱ - ازدیاد جمعیت شهرها - کمیابی خانه و در نتیجه توسعه شهرها از لحاظ وسعت و با تعداد اشکوب بناها (توسعه سطحی و ارتفاعی)
- ۲ - فکر بهداشت ساکنین شهرها - صحتی کردن منازل ، تهیه آب و مجاری فاضل آب عمومی ، تخریب خانه های غیر صحتی احداث باغات و تفریح گاههای عمومی
- ۳ - توسعه معابر - معایر و کوچه های تنگ و بر پیچ و خم یادگار دوره های پیشین دیگر برای وسائط نقلیه جدید وفق نمی داد .

۴ - موضوع زیبایی و آرایش شهرها - گرچه این فکر تا اندازه قدیمی بوده و شهرهای روم و یونان و غیره نمونه از بهترین شهرهای زیبا میباشد علی ای حال با تغییر وضع زندگی و سلیقه و احتیاجات جدید مسئله به نحو دیگری مطرح میگردد .

- ۵ - سازمان اداری شهرها - ازدیاد جمعیت و پیدایش نیاز مندیهای جدید - توسعه اختیارات محلی و انجمن شهردار بها - تنظیم قوانین و آئین نامه ها - وضع مالیات و عوارض - و خیلی از مسائل مربوطه دیگر ایجاب مینمود که سازمان اداری شهرداری ها تحت نظم و ترتیب دقیق تری قرار گیرد - بنا بر آنچه ذکر شد مسائل مختلف اصلاحات و اداره شهرها را میتوان به پنج بخش تقسیم نمود :

تشریح خواهیم کرد در قسمت آرایش شهرهای چنانچه همه میدانیم اقدامی نشده و بناهای زشت و بی قواره در بهترین محل شهرها بدون اسلوب و اصول صحیح ساختمان شده است و متصدیان امر نیز با کمال بی اطلاعی و بی سلیقه گی باین هرج و مرج ساختمانی کمک نموده اند.

اگر احياناً در اثر ازدیاد جمعیت یا پیشرفت صنایع و کارخانجات بروست شهری اضافه میگردد، اصلاحات پیش بینی های لازمه منظور نشده و توسعه حاصله با ساده ترین اصول و منطق شهرسازی وفق نداد و طرح نقشه و مطالعه قبلی نیز در بین نبوده است سازمان اداری شهرها نیز که اساسی وریشه اصلاحات محسوب میشود دستخوش اغراض و مطامع عده نفع پرست قرار میگرفته است سوء جریان انتخابات انجمن های شهرداریها از طرفی و

انتساب نامتناسب شهردارها (که بایستی از بین اعضاء انجمن و نخبه ترین اهل شهر باشد) از طرف دیگر، دست بدست داده و اساس هر اصلاحاتی را متزلزل میگرددانیده است.

نکته قابل توجه اینکه اولیای امور سابق ضیق بودجه مالی و کافی نبودن اعتبارات و درآمدرا بهانه قراردادده و خود را در انجام اصلاحات شهرها معذور قلمداد مینمودند ولی این موضوع کاملاً سهو و اشتباه بوده است اگر چنانچه کاربرد ست اشخاص مطلع و عناصر علاقمند سپرده میشود و اصلاحات از روی برنامه و نقشه شروع می-گردد امروز علاوه بر استهلاک هزینه، منافع و درآمدی نیز از همین اصلاحات عاید شهرداریها میشود. باری مافعالاً در کلیات مسائل اربانیسم تذکراتی داده و مسائل مربوط بشهرهای ایران را ببعدها موکول مینمائیم.

ایرج مشیری (آرشیستک و شهر ساز)

چاههای آب مشروب تهران

بقیه از صفحه ۵۳

و گذرها خواهد کردید و این مناظر زیبا تابلوهای نفیس نقاشان و آثار صنعتی دیگر را بوجود میآورند و تماشا گاه اهل ذوق خواهند گردید

یک چاه، یک حوض و یک فواره، زن صبو بدوش در کنار آن یکی از قدیمی ترین و زیبا ترین پرده های زندگی است که هیچوقت تازه گی و طراوت خود را ازدست نخواهد داشت و شاعر و نقاش و معمار و هنرمندی از نظاره و تصویر مناظر آن بوجود آمده و تحت تاثیر قرار گرفته آثار جاودانی خود را بوجود میآورند.

در این شماره چند قطعه طرحهایی را که اثر ذوق همکار جوان ما آقای آرشیستک جامع است و پس از تصویب مقامات صلاحیت دار، شهرداری ساختمان آنها شروع گردیده است ملاحظه میشود اگر چه واقعا لازم بود بمنظور تهیه طرحها از ذوق و نظریات معماران و هنرمندان دیگر استفاده میشد ولی متأسفانه از لحاظ تسریع و تعجیل در ساختمان مجالی برای این منظور باقی نبود در حال بنای آنها در آتیه نزدیکی پایان یافته و امید وار است آقایان آرشیستکها و سایر هنرمندان در شماره های آتیه این مجله از اظهار نظریات و انتقادات خود داری نفرمایند.

ناصر - بدیع

(آرشیستک و دبیرنامه در شهر سازی)

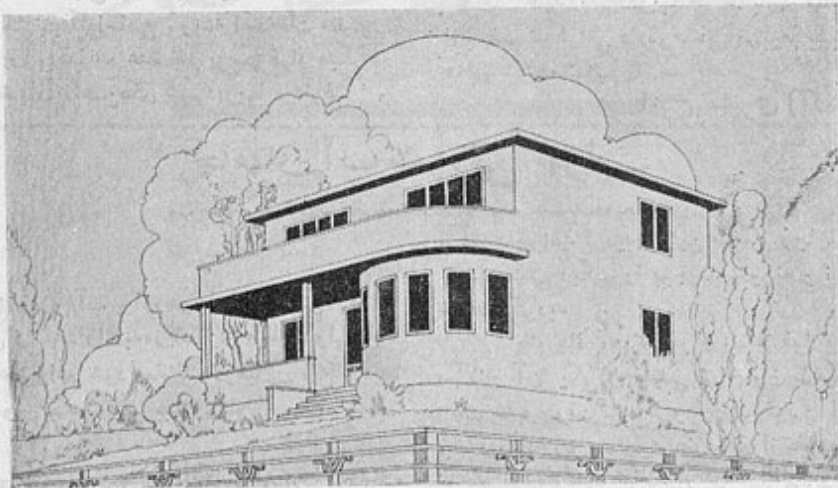
مقدار برده (Débit) آب برای هر چاه نباید کمتر از هشت لیتر در ثانیه باشد بعضی از آنها دارای برده زیاد تری میباشد ولی نباید برای تمام روز ملاک عمل واقع شود معذالک در میان این چاه ها و در بعضی نقاط میتوان برده خیلی بیشتری از این راه بدست آورد.

آب این چاهها بوسیله تلمبه های الکتریکی ذه الی چهار- ده کیلوواتی داخل منابع بزرگ آب میشود و از این منابع داخل منابع مصرف روزانه میگردد این عمل نیز بوسیله یک تلمبه الکتریکی کوچک که دارای یک فلوتور مخصوصی است اجراء میشود قسمی که خود بخود هنگامیکه آب در منبع بسطح معینی برسد تلمبه بکار افتاده آب را برای مصرف روزانه در مخزن وارد میسازند و هنگامیکه آب کاملاً مخزن را پر نماید تلمبه ها از کار بساز میبایستند در حدود ۴۰۰۰ متر مکعب آب بدست آورد و در صورتیکه هر نفر روزانه ۲ لیتر آب مشروب مصرف نماید این مقدار آب برای تامین آب مشروب ۱۲۰۰۰ نفر کافی خواهد بود.

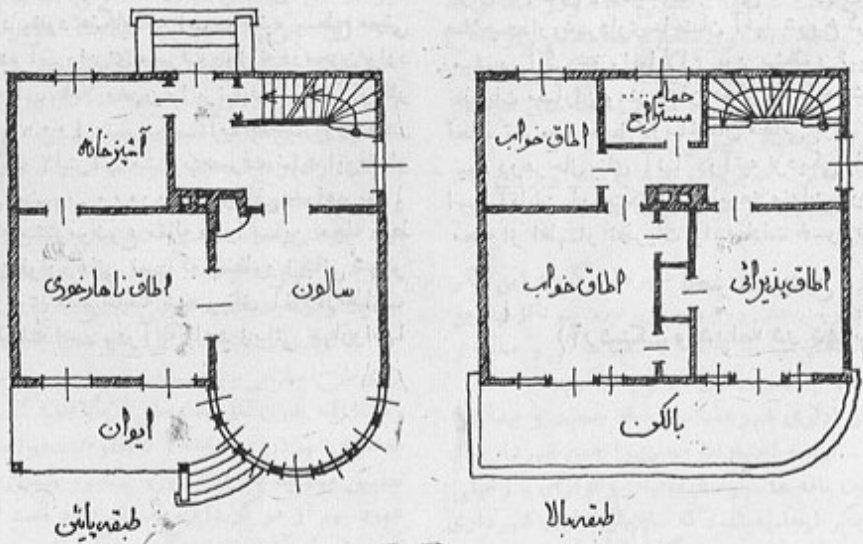
نکته ای که بیشتر موضوع مقاله ما را بساین مجله ربط میدهد طرح ساختمان فواره هائی است که بمنظور زیبائی شهر و جلب نظر اهالی در روی منبع ساخته شده و بنای آنرا از لطایف معماری بی نصیب نگذاشته است و در آتیه باعث زیبائی چهارراهها

چند مدل

از خانه‌های مسکونی

ش - ۶۱

ش - ۶۲

ش ۷۲ و ۷۳ - تزئینات داخلی - آرشیبکت بوداغبان

تجدید ساختمان شهرهای خراب شده

در اتحاد جماهیر شوروی (۱)

البته تنها بعضی ساختمانهای بخصوص که جنبه هنری آن زیاد است و در نتیجه وقت و فرصت بیشتر لازم دارند از این برنامه خارج هستند ضمناً باید تذکر داد که کارهای ساختمانی اتحاد جماهیر منحصراً به این برنامه نیست بلکه علاوه بر این کلیه کارهایی که طبق نقشه های قبل در نظر گرفته شده بود باید تمام شود و همچنین ساختمانهای بنادر - پل ها راه آهن ها جاده ها و غیره

جنگ جهانی اخیر يك جنگ تخریبی عظیم بود و به عالم بشریت زیانهای ویرانگر ساختمانی فوق العاده سنگینی وارد آورد. یکی از این وسایل تخریب نابودی آینه و آثار تاریخی و ساختمانهای مسکونی و بناهای عمومی بود. که سالیان دراز انرژی میلیونها افراد بشر صرف ایجاد آنها شده بود

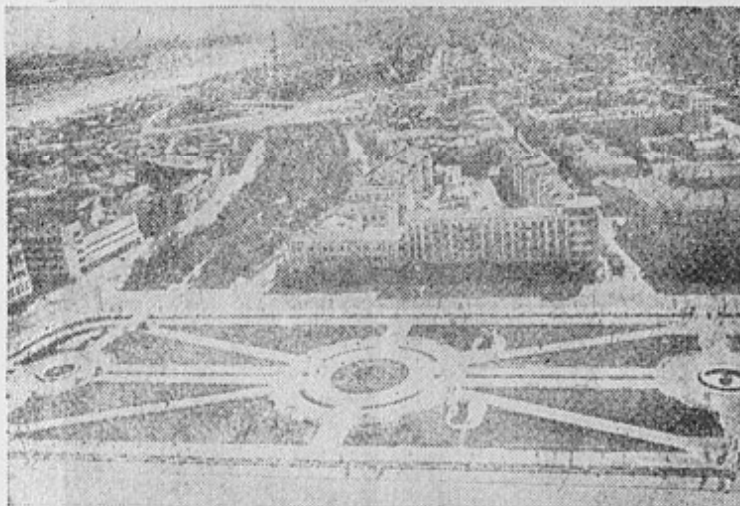
شهرهای زیبایمانند استالینگراد، لنینگراد، نوورسیسک و صدها شهر و هزاران قصبه دیگر با خاک یکسان شد. در قسمت غربی کشور شوروی که پرجمعیت ترین قسمتهای آن است همه چیز از بین رفت.

برای نمونه میتوان استالینگراد را ذکر کرد، در این شهر بزرگ صنعتی حتی يك خانه کوچک سالم باقی نماند در حدود چهار هزار بلوک Bloc خانه مسکونی و کلیه ساختمانهای صنعتی و فرهنگی و بهداشتی به کپه های خاک و سنگ تبدیل شد نظائر این خرابیها در شهرهای بزرگ و پرجمعیت دیگر دیده میشود.

بطور کلی فقط از حیث خانه مسکونی در حدود بیست و پنج میلیون نفر در کشور شوروی بی خانمان هستند و باید برای آنها تهیه منزل شود

تجدید ساختمان این خرابیها یکی از مشکل ترین و بر زحمت ترین کارهایی است که در تمام تاریخ بشر پیش آمده است مخصوصاً اینکه ملت شوروی تصمیم گرفته است آنرا در مدت بی اندازه کوتاهی انجام دهد همانطور که مطمئن هستیم دولت شوروی در نظر گرفته است که قسمت اعظم خرابیهای وارده در نتیجه جنگ را در عرض ۵ سال ترمیم نماید.

تنها برای ساختمان منازل مسکونی شهرها در نقشه ۵ ساله (۱۹۴۶ تا ۱۹۵۰) دولت شوروی بودجه معادل ۴۲۳ میلیارد منات پیش بینی شده است و با این مبلغ تقریباً در حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلیون مترمکعب ساختمان منزل مسکونی در شهرها بوجود خواهد آمد.

ش ۶۶ - دورنمای شهر استالینگراد قبل از جنگ

نیز بجای خود در همین مدت باید انجام گیرد باز هم برای نمونه باید کانال بین دریای سیاه و دریای خزر را امتداد کردیم این کانال برای آن تعبیه میشود که بوسیله انتقال آب دریای سیاه به دریای خزر از پائین رفتن سطح دریای خزر جلوگیری شود و سطح دریای خزر را تثبیت نماید با در نظر گرفتن اینکه سطح آب دریای خزر سالیانه در حدود ۳۰ سانتی متر پائین میرود عظمت کانال مورد بحث بیشتر جلوه مینماید نقشه این کانال قبل از جنگ تهیه شده بود و بلافاصله پس از خاتمه جنگ کارهای ساختمانی آن شروع گردید انجام این برنامه عظیم در این مدت کوتاه نه فقط برای

۱- نقل از مجله پیام نو شماره ۵ از دوره دوم.

ما ایرانیها که عادت نداریم يك ساختمان متوسط مانند کاخ داد گستری را در کمتر از ۱۲ سال با تمام رسانیم سرسام آور است بلکه تمام مراجع فنی صلاحیت دار دنیا را به تعجب در آورده است .

برای انجام این برنامه عظیم یعنی احداث **طرز اجرایی این برنامه** در حدود ۸۰۰ میلیون متر مکعب ساختمان

در سال يك دستگاه عظیم فنی و اقتصادی ضروری است و هر يك از عوامل اصلی این دستگاه یعنی تهیه نقشه جات فنی لازم تهیه مصالح ساختمانی کافی و حاضر نمودن کادر کارگری هر يك بنوبه خود مسئله بسیار دشواری را تشکیل میدهد و ذیلاً کوشش میشود که در اطراف هر يك از موضوعات سه گانه بالا کمی بطور کلی بحث شود .

موضوع تهیه نقشه جات ساختمانی برای **تهیه نقشه جات** يك چنین برنامه همانطور که همه

میدانیم یکی از مسائل بفرنج راتشکیل میدهد . تهیه نقشه جات ساختمانی و عمومی برای بیش از سیصد شهر بزرگ و کوچک یعنی شهر يك میلیون جمعیت مانند استالینگراد تا شهرهای ۵۰ هزار نفری و همچنین هزاران قصبه و

دهکده کار کوچکی نیست . حال به بینیم این مسئله تهیه نقشه جات بچه نحو در شوروی حل میگردد؟ بطور کلی تهیه نقشه جات بدو قسمت کلی تقسیم می شود یکی تهیه نقشه جات عمومی شهرها و قصبات و دیگر نقشه جات اختصاصی ساختمانها در هر شهر یا قصبه و برای هر يك از دو قسمت فوق الذکر معماران مخصوصی مأموریت دارند .

چنانکه قبلاً تذکر داده شد **الف- نقشه های عمومی** در کشور شوروی بشهر سازی از نقطه نظر فنی و معماری اهمیت فوق العاده داده میشود در اغلب شهرهای بزرگ و کوچک دنیا و مخصوصاً شهرهای صنعتی دیده میشود که شهر از مجموعه يك سلسله ساختمانهای بدون ارتباط بایکدیگر تشکیل میشود

و این بناها بدون تناسب درهم و برهم قرار گرفته اند - در نتیجه يك کارخانه پارس و صدا و يك بیمارستان پهلوئی هم قرار میگیرند و یا يك مدرسه در وسط يك خیابان شلوغ و پر آمد و رفت واقع میشود ، يك خیابان تنگ و تاریك را عمارت دهویست طبقه احاطه میکنند و اغلب ساختمانهای بی نور ، بی آفتاب و بدون هوا با حیاطهای تنگ و تاریك و کثیف قسمتهای بزرگ شهر را پر میکنند البته در همه این شهرها بعضی محلات قشنگ و باغات زیبا هم موجود است ولی این باغات زیبا و ساختمانهای راحت تنها مورد استفاده يك اقلیت خاصی قرار میگیرد . نمونه های بارز این شهرها و این تضاد عجیب نه فقط در کشور های عقب افتاده مانند کشور ما بلکه در مراکز بزرگ تمدن یعنی لندن و نیویورک و پاریس و غیره بخوبی مشاهده میشود . ولی اصول اساسی شهر سازی بکلی با این ترتیب متفاوت است شهر محل زندگی و راحتی تمام مردم شهر

است و تمام اهالی باید از مزایای تمدن جدید و راحتی های ساختمانی برخوردار باشند - شهر باید دارای باغهای متعدد - خانه های پر نور و آفتاب و سالم باشد - مابین خانه ها بجای کوچه های خشك باید حتماً گلکاری و درختکاری باشد - شهر باید باندازه کافی برای همه گردشگاه ، باغات کسودکان ، ورزشگاه و موسسات تفریحی و فرهنگی داشته باشد - در شهر باید هر ساختمان بجای خودش قرار گیرد مثلاً دبستانها باید حتماً طوری قرار گیرند که هیچ کودکی بیش از ۵۰۰ متر از منزلش تا دبستان راه نداشته باشد یعنی در يك شبکه مربع شکلی که ضلع شبکه يك کیلو متر باشد باید دبستانها در شهر پخش شود - بیمارستان باید در محل دسترسی عموم باشد نه مانند تهران در تپه های امیرآباد ، کارخانجات باید حتی المقدور از محل زندگی مردم دور باشد . تعداد کارخانجات در يك شهر باید محدود باشد و از تراکم کارخانجات زیاد جلوگیری بعمل آید زیرا تراکم کارخانه های زیاد در يك شهر اشکالات فراوان از نظر تنظیم ترافیک و حرکت و سائط نقلیه و آسایش مردم ایجاد مینماید .

علاوه بر این شهرها باید طوری ساخته شوند که از زیبایی

ش ۶۷ - منظره از شهر استالینگراد در ۱۹۴۰

های طبیعت برای تفریح مردم استفاده بعمل آید و مثلاً اگر شهر در ساحل رودخانه بنا میشود باید قسمت ساحلی شهر برای ایجاد گردشگاه اختصاص داده شود نه برای بندر و یا کارخانه .

علاوه بر تمام این خصوصیات فنی شهر باید نماینده تاریخی خود باشد و در ساختمان آن باید کلیه خصوصیات تاریخی و معماری ملی و شرایط جغرافیائی و آب و هوا در نظر گرفته شود ، تا از متحد الشکل شدن شهرها جلوگیری بعمل آید .

در دوره اول شهرسازی در شوروی یعنی تا سال ۱۹۳۰ این خصوصیات در نظر گرفته نمیشد و در شهرسازی فقط بمسائل فنی یعنی تقسیم اراضی برای ساختمان های مختلف و لوله کشی و غیره اهمیت داده میشد و زیبایی و زینت شهر بعنوان يك واحد کلی رعایت نمیگردید .

این اصل بکلی اشتباه است زیرا برای آنکه يك شهر

از مصالح، تهیه مصالح جدید و پیدا کردن طریقه‌های جدید ساختمانی را تحت نظر خود دارد.

۵ - انستیتو تاریخ و تئوری معماری - این انستیتو مأمور مطالعه تاریخ معماری دنیائی و تعمیر و نگاهداری ابنیه تاریخی و آثار هنری است. کلیه وسائل لازم یعنی لابراتور، کارگاههای فنی، کتابخانه و غیره در اختیار فرهنگستان قرار داده شده است و صد ها معمار جوان تحت نظر استادان بزرگ مشغول مطالعات علمی و هنری میباشند.

اعضاء این فرهنگستان مأمور تهیه نقشه های عمومی ۱۷ شهر بزرگ شوروی که استالینگراد - رستف - نوروسیسک - سواستوپول - ادسا - کالین - و روتز - اسمولنسک - مینسک جزو آن هستند، گردیدند.

در آخر سال ۱۹۴۴ کلیه نقشه جات عمومی این شهرها و ۱۲۷ شهر کوچک دیگر آماده شده بود و از اول سال ۱۹۴۵ کارهای ساختمانی در ۳۱۵ شهر شوروی آغاز گردید،

در تهیه این نقشه ها معماران شوروی کوشش کرده اند کلیه معایب شهرسازی قدیم را برطرف نمایند و شهر جدید را

زیبا باشد کافی نیست که فقط مسائل فنی و بهداشتی رعایت شود و حتی يك سلسله ساختمان های مدرن و قشنگ پهلوئی هم قرار داده شوند - بلکه هم آهنگی این واحدها باید یکدیگر است که زیبایی يك مجموعه را بوجود میآورد - این سیستم شهرسازی که تا سال ۱۹۳۰ در شوروی معمول بود نتایج خوبی نداد و اغلب يك خشکی و خشونت در منظره شهرهای نو وجود پیدا بود. مثلاً در شهر استالینگراد تنهاریت اصول فنی بدون در نظر گرفتن سایر مسائل زیبایی و زندگی باعث شده بود که در تنظیم نقشه قسمت ساحل رود ولگا را بجای آنکه برای گردشگاه اهالی شهر اختصاص داده شود يك سلسله کارخانجات اشغال کرده بود - از این معایب و نظیر آنها در شهر های رستف، قسمت های جدید شهر مسکو، لنینگراد، کوئی پشوف و غیره دیده میشود. ولی معماران شوروی خیلی زود باین نقس پی بردند و طی چندین کنگره عمومی این طرز شهر سازی جامد مورد انتقاد شدید قرار گرفت و در نتیجه در آخرین کنگره که در سال ۱۹۳۸ تشکیل گردید شهرسازی شوروی بر اساس تازه و نو قرار داده شد.

با در نظر گرفتن این کلیات معماران شهر ساز شوروی پس از جنگ در مقابل يك وظیفه بسیار مهم قرار گرفته اند.

تهیه نقشه جات عمومی شهرهای خراب شده از همان روز های سخت جنگ شروع گردید یعنی از اواسط ۱۹۴۳ معماران شهر ساز شوروی مأمور تهیه نقشه جات عمومی گردیدند در اغلب شهرها و قصبات این کار بدست مقامات محلی و امور معماری تحت سرپرستی معماران شهر انجام میشد ولی دولت شوروی تهیه نقشه جات ۱۷ شهر بزرگ را به کارمندان فرهنگستان معماری شوروی واگذار نمود.

برای اطلاع لازم است تذکر داده شود که فرهنگستان معماری شوروی از بهترین استادان معماری آن کشور تشکیل میشود و هر سال ۲۰ نفر از راه مسابقه عضویت این فرهنگستان انتخاب میشوند فرهنگستان معماری دارای يك محیط فعالیت بسیار وسیعی است و دارای انستیتوها و کارگاه ها

و لابراتوار های متعدد برای تحقیقات میباشد - انستیتو های آکادمی معماری عبارتند از :

۱ - انستیتو شهر سازی که مسئول تهیه نقشه جات شهرها و قصبات و کالجوزها میباشد.

۲ - انستیتو ساختمان های مسکونی - مأمور تهیه اندازه های نور و مطالعه بهترین شرایط زندگی است و مسئولیت ساختمان های مسکونی و مدارس و بیمارستانها بعهده اوست.

۳ - انستیتو ساختمانهای عمومی - که مأمور مطالعه در ساختمانهای بزرگ عمومی مانند تئاتر - باغات تفریح و ورزش - سینما - ادارات - هتل ها و غیره است.

۴ - انستیتو فنی که کلیه مسائل فنی ساختمان یعنی استفاده

ش ۶۸ - منظره از شهر استالینگراد ۱۹۴۰

برای زندگی و راحتی افراد بنا نمایند مثلاً کارو آلیابیان کارمند فرهنگستان شوروی که مأمور تهیه نقشه جات استالینگراد نوین است در طرح خود در ساحل رود ولگا يك بولوار بسیار مصفا و عریض پیش بینی کرده است. ساحل ولگادر سرتاسر بولوار که از تمام شهر وسیته های کارگری اطرافش خواهد گذشت از سنک خارا ساخته خواهد شد بولوار مشجر بامجمه های قهرمان های استالینگراد زینت خواهد گردید - تمام شاهراههای شهر به این بولوار منتهی میشوند و کارخانجات بطور کلی از محوطه شهری بخارج منتقل شده اند.

نظیر همین تغییرات در کلیه طرحهای دیگر نیز در نظر گرفته شده است. باین ترتیب در آغاز سال ۱۹۴۵ کلیه طرحهای

عمومی شهرها بر اساس اصول جدید حاضر و تهیه نقشه‌های ساختمانی اختصاصی آغاز گردید.

مسئلاً نقشه‌های عمومی فقط يك جزء ب - تهیه نقشه جات بسیار کوچکی از نقشه‌های ساختمانی می‌باشد و کار اصلی همان تهیه نقشه‌جات اختصاصی ساختمانی است برای تهیه این نقشه جات يك ارتش عظیم معماران و مهندسان و نقشه‌کشان لازم است. تعداد معماران و مهندسين و نقشه‌کشان شوروی بهیچوجه با چنین برنامه عظیمی برابر نباشد و باین ترتیب هر فرد از آنان وظیفه سنگین به عهده دارد.

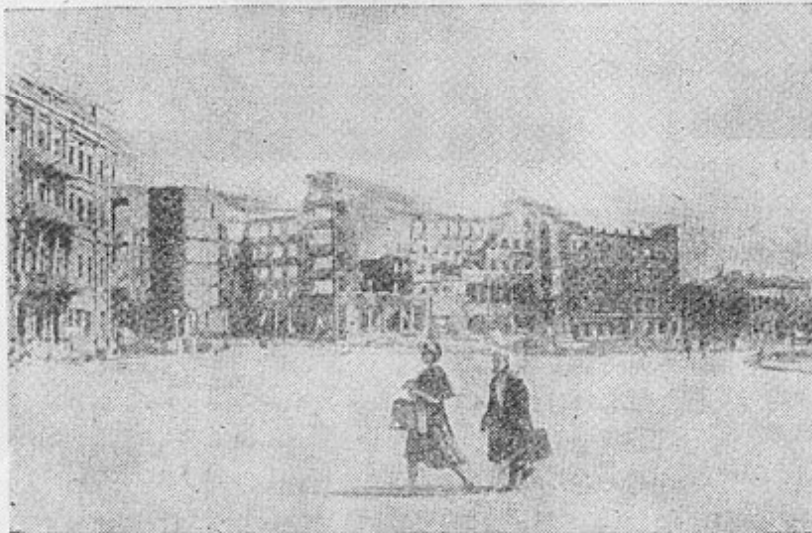
البته از آنجائیکه احتیاجات عمومی ایجاب میکند در حد اقل مدت ساختمانهای خراب شده تجدید شود و از طرف دیگر معماران و مهندسين شوروی نخواهند توانست مانند شرایط عادی کلیه کارها را تحت نظر بگیرند برای جلوگیری از اینکه در اثر این کمی کادر معمار و مهندس ساختمانهای زشت و بد ساخته نشود تصمیمات متعددی گرفته شده است.

یکی از این تصمیمات ایجاد نمایشگاههای معماری است در این نمایشگاهها که برای معماران جوان است نمونه‌های متعدد از کارهای بهترین معماران شوروی برای مطالعه قرار داده میشود. البته در تمام نمایشگاهها فقط نقشه‌های ساختمانهای مسکونی است نه ساختمانهای عمومی و در هر محل نقشه‌جاتی قرار داده میشوند که با مشخصات محلی تطبیق داده شده باشند. این نمایشگاهها که در تمام شهرهای بزرگ و متوسط و کوچک و حتی در مراکز دهاتی ترتیب داده میشوند بعنوان يك مؤسسه تعلیماتی برای معماران جوان و کارمندان فنی مورد استفاده قرار میگیرند بزرگی و اهمیت هر نمایشگاه بستگی به اهمیت و بزرگی شهری دارد که در آن بوجود میاید مثلاً در نمایشگاه شهر کیف مرکز جمهوری اوکراین نقشه جات متعدد از ساختمانهای يك تا ۶ طبقه شهری قرار داده شده در صورتیکه نمایشگاه قصبات کالغوزی دارای نقشه‌هایی است که برای کالغوز مورد احتیاج است، علاوه بر این در این نمایشگاهها بوسیله نقشه‌های

آنها منظره خیابانها را يك شکل ننماید - از طرف دیگر نقشه‌های سری برای خانه‌های مسکونی تهیه میشوند ولی برای آنها نماهای متعدد متفاوت از نظر شکل و مصالح پیش بینی میگردد. تصمیم سوم برای صرفه جویی از کار معماران استفاده از سیستم خانه‌های تمام ساخته در کارخانه میباشد. اطراف این سیستم جدید ساختمان در قسمت کادر بحث خواهد شد.

بطور کلی کورس‌های تعلیماتی تسریع در تعلیمات دانشکده‌های معماری ایجاد نمایشگاههای تعلیماتی، تهیه نقشه‌های سری و استفاده از سیستم خانه‌های تمام ساخته و وسائل دیگری که در آتیه مورد استفاده قرار گیرد تا حدی کم بود کادر معمار و مهندس شوروی را ترمیم میکند ولی باز هم وظیفه آنان بسیار سنگین است و باید با تمام قوای خود چند سال متوالی فعالیت کنند تا این مشکل بزرگ را از پیش بردارند.

در کشور شوروی اهمیت فوق العاده به آثار هنری قدیمی گذاشته میشود. کلیه ابنیه تاریخی با علاقه مخصوصی نگهداری میشود. کلیه ابنیه تاریخی که در موقع جنگ آسیب دیده است باید تمام وسائل ترمیم گردد و حتی اگر یکی از این ابنیه تاریخی در نقشه

ش ۶۹ - منظره از شهر استالینگراد خراب شده در ۱۹۴۲

های جدید شهرها نتواند در محل معینی باقی بماند باید با تمام وسائل بمحل مناسب دیگری منتقل گردد.

ملت شوروی اقتدر برای آثار تاریخی خود ارزش قائل است که مهندسين خود را مجبور کرده است در چنین موارد متدهای جدیدی برای انتقال يك ساختمان مطالعه و پیدا نمایند.

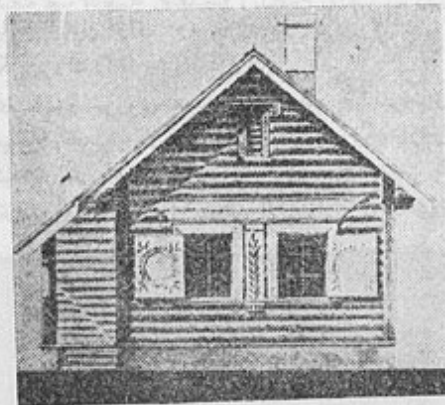
در این مورد معماران شوروی از تجربیات مهندسين مسکو که ساختمانهای متعددی را تغییر مکان داده‌اند استفاده خواهند کرد. برای مثال تغییر مکان يك بیمارستان واقع در شهر مسکو را یادآوری مینمائیم. بیمارستان خیابان گورکی مسکو از آثار معمار معروف روسی کازاکف و از یادگارهای زیبای معماری قرن

فنی نشان داده می‌شود که چگونه ممکن است از مصالح موجود محلی با کمترین مصرف ساختمان کرد. طرز تهیه مصالح و بکار بردن آنها همه در این نمایشگاهها به افراد آموخته میشود. در جمهوری اوکراین که بیش از سایر نقاط شوروی خرابی وارد آمده است تعداد زیادی از این نمایشگاههای تعلیماتی ایجاد شده و تاکنون نتایج بسیار مفید از آنها گرفته شده است.

تصمیم دوم برای صرفه جویی در کار نقشه‌کشی تهیه نقشه‌های سری است برای ساختمانهایی مانند دبستان - بیمارستان باغ کودکان و غیره یعنی ساختمانهایی که پراکنده هستند و در یکجا پهلوی هم قرار نمی‌گیرند و در نتیجه متحد الشكل بودن

هجدهم روسی است - در موقع توسعه خیابان گور کئی در سال ۱۹۴۰ لازم شد این بنای نسبتاً بزرگ که سطح زیربنای آن ۱۸۸۰ متر مربع و حجم آن ۲۳۴۰۰ متر مکعب بود در حدود ۸۰ متر تغییر مکان دهد و ۹۷ درجه و ۱۶ دقیقه بچرخد و در محل جدید قرار گیرد. این عمل با موفقیت کامل انجام شد و ساختمان نامبرده در حالیکه در تمام مدت مورد استفاده قرار میگرفت بهمان حال سابق خود امروز در محل جدید موجود است.

امروز هم در تجدید ساختمان شهر های خراب شده از این طریق تغییر مکان ساختمان برای نگهداری اشیاء تاریخی استفاده بعمل میآید.

ش ۷۰ - طرح خانه مسکونی دریک کانخوز

موضوع تهیه مصالح ساختمانی برای انجام برنامه تجدید ساختمان شاید از کلیه مسائل دیگر مشکل تر باشد - از همان اواسط جنگ مطالعه در این قسمت تمام هم مهندسين و متخصصين را بخود جلب کرده بود و از همان وقت کوششهای زیاد در راه پیدا کردن راههای تازه برای صرفه جویی در مصالح ساختمانی و تهیه مصالح جدید بعمل آمد.

۴ - تهیه مصالح ساختمانی

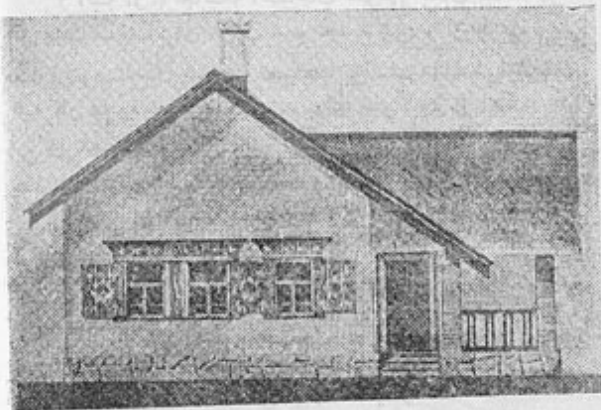
کمی مصالح موجود از یکطرف و نبودن وسائل حمل و نقل در نتیجه خرابی پلها و راهپاوراه آهنها از طرف دیگر ایجاب مینمود که استفاده از مصالح محلی شدت پیدا کند - در راه استفاده از مصالح محلی مهندسين شوروی نتایج مفیدی گرفته اند.

مثلاً در نتیجه نبودن چوب در نقاط استپ او کرانی مجبور شدند که از مصالح محلی استفاده کنند و در نتیجه بجای سقفهای چوبی طاقهای آجری بنا کنند. از این راه متدهای جدید در استفاده از طاق آجری برای ساختن خانههای مسکونی بوجود آمد - از طرف دیگر در جستجوی مصالح جدید نوع جدیدی از گچ بسیار سخت بدست آمد که برای ساختن طاق میتواند مصرف شود و امروز بسیار مورد استفاده قرار میگردد. در تناط بر چوب و کم آهن موضوع استفاده از چوب بجای آهن برای آرماتور بتون گسه از

سالهای ۱۹۳۷ و ۳۸ در شوروی مورد آزمایش قرار گرفته بود دوباره رونق گرفت.

گذشته از این استفاده از مصالح ساختمانی خراب شده نیز جلب توجه نمود و مسابقه های متعددی برای پیدا کردن بهترین متد استفاده از این مصالح مخصوصاً از آهن های اسکلت خراب شده و از قطعات بتون آرمه خراب شده و لوله ها و سیمها و وسائل بهداشتی و غیره بعمل آمد و مخصوصاً در مورد استفاده از اسکلت های آهنی نتایج مسابقه بسیار رضایت بخش بود و طریقه های جدیدی برای دوباره بکار بردن آنها پیدا شد.

ولی البته پس از خاتمه جنگ موضوع تهیه مصالح آسان

ش ۷۱ - طرح خانه مسکونی دریک کانخوز

ترشد کارخانه جات زیادی از کارهای جنگی آزاد شده میتوانند مصالح ساختمانی مختلف تهیه نمایند. لایراتور های بزرگ مصالح ساختمانی جدید بکار افتاده است و روز با بهبودی وسائل حمل و نقل انتظار میرود که چرخهای عظیم ماشین تجربه ساختمانی با سرعت بیشتر بچرخد در آید.

۴ - کادر - مسلماً میلیونها نفر کارگر باید در کار تجدید ساختمان شرکت نمایند - تهیه این میلیونها کارگر ساختمانی برای کشور شوروی که تا قبل از جنگ یک نفر بیکار نداشت و در جنگ هم میلیونها نفر تلفات داده است کار آسانی نیست - البته تعدادی از این کارگران یعنی متخصص کار ساختمانی در کشور شوروی موجود هستند ولی قسمت اصلی آن باید تربیت و آماده شوند تربیت کارگران متخصص از قبل از خاتمه جنگ شروع گردید مثلاً در اواسط سال ۱۹۴۴ در شهر کیف تربیت اولین دسته کارگران متخصص ساختمانی که تعداد افراد آن بالغ بر ۴۰۰۰ نفر بود شروع شد.

قسمتی از نیروی کار لازم برای تجدید ساختمان هم از خارج گرفته میشود

ولی با در نظر گرفتن اینکه کشور شوروی در سالهای بعد از جنگ برای احیاء کلیه شئون زندگانی اجتماعی خود به میزان فوق العاده از نیروی کار محتاج است مهندسين شوروی تمام هم خود را

مصرف میدارند تا در رشته ساختمان ارزش نیروی کار انسانی را بالا ببرند.

یکی از موضوعاتی که برای این منظور نظر مهندسين شورویرا بخود جلب نموده است تهیه ساختمانهای تمام ساخته در کارخانه است.

این متد ساختمانی چندین سال است در امریکا عملی گردیده باین ترتیب است. که قسمتهای بزرگ يك ساختمان مثلا دیوار - سقف - پوشش در کارخانه تهیه و در مدت بسیار کوتاه در سرکار گاه بهم متصل میشود مثل يك خانه تمام ساخته در مدت ۱۲ ساعت در کارگاه حاضر و آماده میشود.

با این متد بمقدار زیادی در نیروی کار صرفه جوئی به عمل میآید.

کار در کارخانه سریع تر - منظم تر و بهتر انجام میشود در نتیجه استفاده از مصالح سبک در حمل و نقل صرفه جوئی زیاد بعمل میآید.

از طرف دیگر تلفات کار در هوای آزاد که در نتیجه هوای نامساعد بوجود میآید صرفه جوئی خواهد شد و باین ترتیب صرفه جوئی کامل میتوان بعمل آورد.

در امریکا این طریقه زیاد وسعت پیدا نکرد ولی در کشور شوروی روی اصول دتر کز بسرعت شدیدی پیشرفت نموده و

تکمیل گردید.

امروز این طریقه که در امریکا فقط برای ساختمانهای يك طبقه و دو طبقه استعمال شده است در شوروی توسعه پیدا کرده و آزمایشهای متعدد برای استفاده از این طریقه برای ساختمانهای ۵ تا ۶ طبقه نتایج رضایت بخشی داده است. تا کنون چندین کارخانه برای تهیه این کارخانه ها در شوروی بکار افتاده و هر يك استعداد تهیه چندین هزار خانه را در سال دارد. اولین کارخانه از این نوع در ورونژ بکار افتاد و قدرت تولیدش هر سال ۳۵۰۰ خانه بوده است. در نقشه ۵ ساله ۱۹۴۶ - ۱۹۵۰ در نظر گرفته شده است که صنایع تولید ساختمان در کارخانه توسعه داده شود و در سال ۱۹۵۰ محصول سالیانه این کارخانجات معادل ۱۵ میلیون مترمکعب شود.

در این خصوص باید تذکر داد که ادعای کسانی که معتقدند این طریقه جدید ساختمان باعث میشود ساختمانهای متعدد الشكل بوجود آید بکلی غیر وارد است. زیرا اگر تهیه نقشه جات عمومی شهرو نقشه جات ساختمانها و تعیین محل آنها و تنظیم کار کارخانه های خانه سازی و غیره همه تحت نظر هنرمندان و معماران اداره شود هیچوقت چنین خطری پیش نخواهد آمد. البته این موضوع يك بحث مخصوصی است که در موقع خود موضوع جداگانه قرار خواهد گرفت.

دکتر کیانوری (آرشیست)

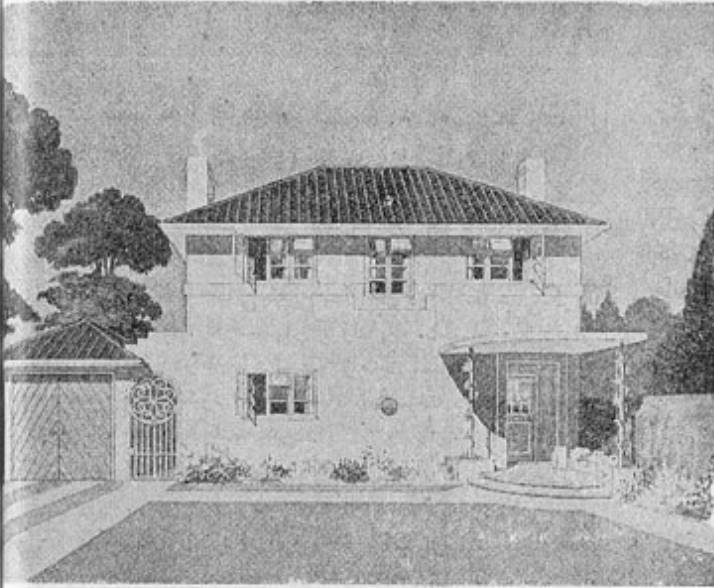
تزیینات داخلی

لازم بتوصیف نیست که تمایل بزینتی و درك آن از خصائص غریزی بشر است. و باكشف آثار و علامتیکه از دوره ما قبل تاریخ بدست آمده ثابت شده است که انسان ها موقعیکه در غار بسر میبردند کوشش داشته اند که داخل مسکن خود را با هیاکل حیوانات وحشی و غیره آرایش دهند در تمام ادوار تاریخ و در همه جای دنیا حتی نزد وحشی ترین اقوام ملل گیتی میل بآرایش و تهیه اشیاء ظریف و قشنگ مورد توجه مخصوص بوده و این ذوق زیبا پرستی نه تنها از ساختن اشیاء از قبیل ظروف و فروش و غیره بروز نموده بلکه بشرعلاقمند

مترادف با سیر ترقی و تکامل بشر است مثلا امروز آرایش داخلی خانه ها که موضوع صحبت ماست مانند سایر شعب صنعت ترقی بیشتری نموده است و بدرجه ای رسیده که تزیین داخلی خانه ها حرفه مستقلی محسوب میشود.

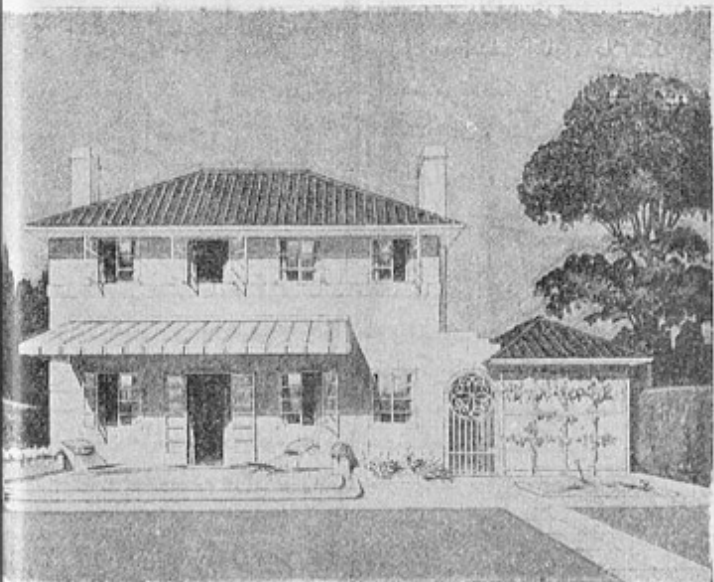
ومعمار یا متخصصیکه آرایش داخلی خانه را به عهده می گیرد بایستی واقف به جمیع اصول این صنعت باشد تا بتواند وظیفه خود را بخوبی انجام دهد و خیلی مایه تأسف و تائیر است که زحمات این قبیل هنرمندان و صنعتگران بطوریکه لازم است در ایران مورد استفاده قرار نمیگیرد و بگفته بر نارداد و یده هیچکس نمیتواند ضد و تقابضی را که در نتیجه جهالت ما را احاطه کرده است مرتفع نماید آرایش يك خانه عبارت از جادادن اشیاء ذی قیمت و قشنگ

بود که ابزار و آلات کار روزانه و سلاح خود را نیز آرایش دهد تا در انظار بهتر جلوه گری نماید. متاسفانه در تمام دنیا این حس زیبا پرستی نیز ترقی خود را بطور مستقیم نه پیموده بلکه تابع تحولات تاریخ بوده و تحت تأثیر آن قرار گرفته است گاهی قوس آنت صعودی و زمانی نیز نزولی بوده و امروزه که عهد تمدن ماشین است اتومبیل با سرعت یکصد و بیست کیلومتر در ساعت و هواپیما ده هزار کیلومتر راه را یکسره می پیماید بنظر میآید که باید راحتی بیشتر منظور نظر گردد و زینتی از بین برود در صورتیکه در همین عهد زینتی و قشنگی در تمام شئون زندگی مشهود بوده و بلکه از هر زمانی بیشتر مورد توجه میباشد و همواره

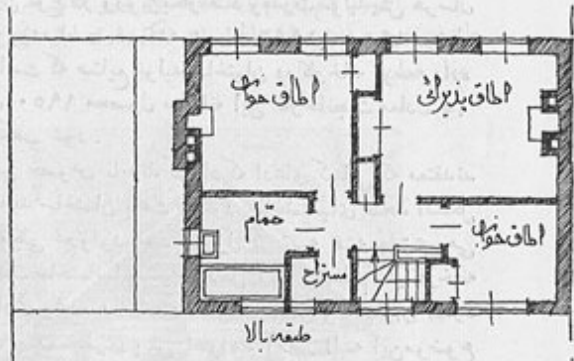

ش ۶۳ - نمای جنوبی

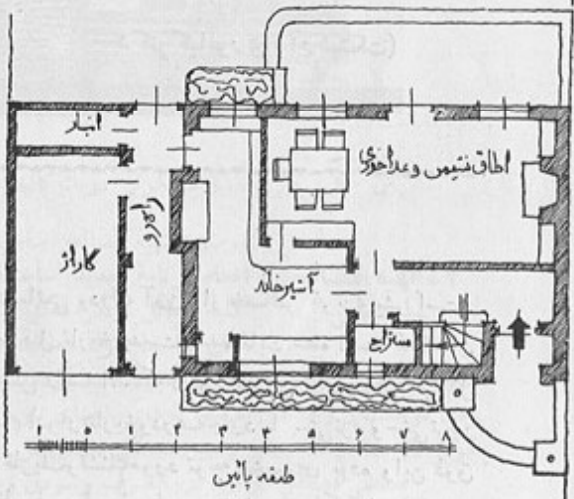
چنانچه در شماره اول وعده دادیم وعده ای از خوانندگان مجله نیز تقاضا
 اینک چند مدل نقشه خانهای مسکونی که آقای آرشیتکت دکتر اکبری فرد
 در این شماره درج مینمائیم .
 مدل اول (شکل ۶۱ و ۶۲) مشتمل دو اشکوب و یک قسمت زیر زمین دارای
 لوازم طبق بر آوردی که شده ساختمان آن بامصالح معمولی و نرخ امروزه در حدود
 ریال هزینه دارد .
 مدل دوم (شکل ۶۳ و ۶۴ و ۶۵) مشتمل دو اشکوب و دارای ۴ اتاق و گاراژ
 ساختمان آن تقریباً با ۱۹۰۰۰۰۰ ریال انجام میشود

ش ۶۵ - نمای شمالی

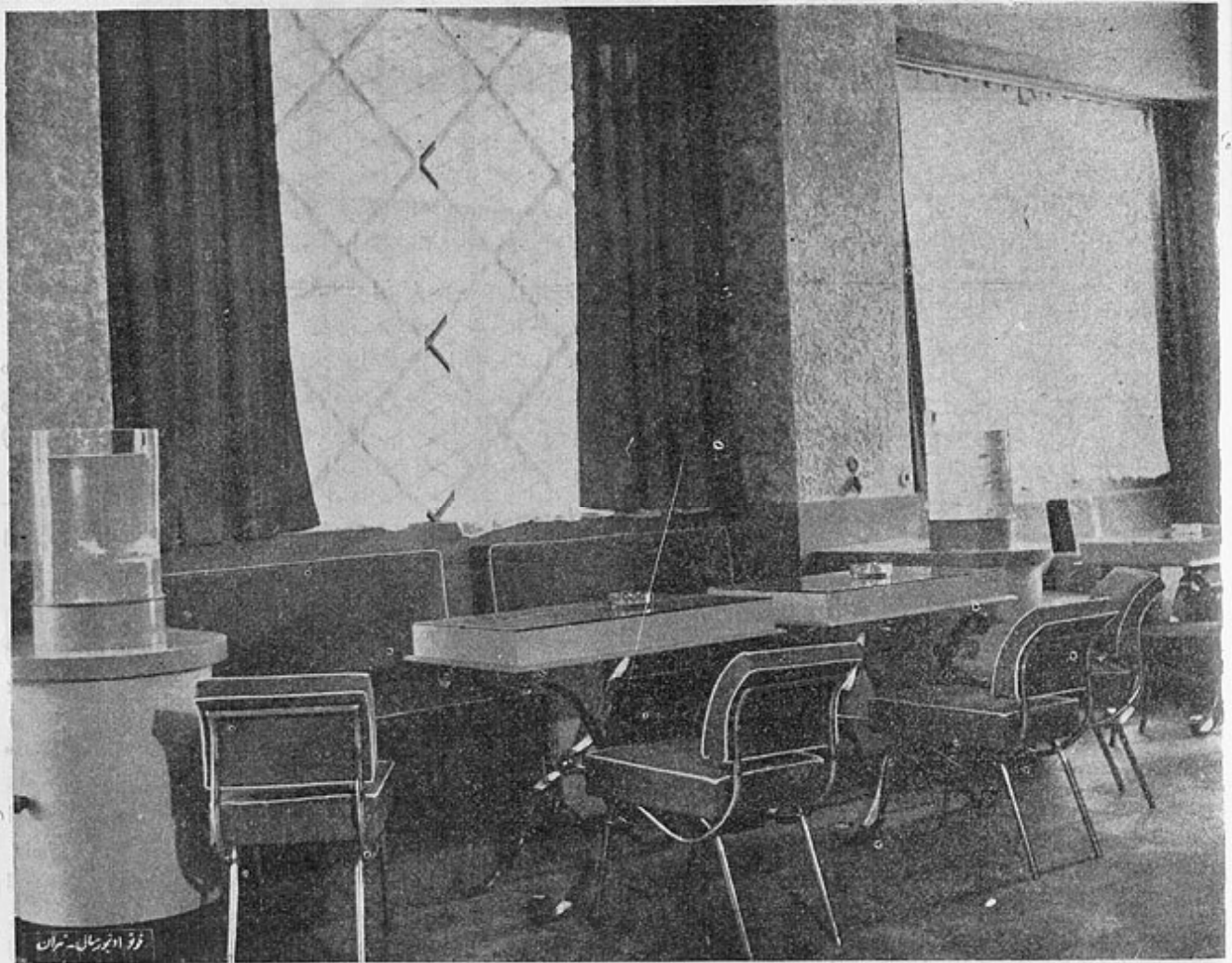
طبقه بالا

طبقه پایین

ش - ۶۴

در آن نیست بلکه موضوع مهم تشکیل يك كادر مناسب وهم آهنگ برای نهادن آنها میباشد که موافق با زندگی داخلی ساکنین آن باشد . باید محیط موزون ومطبوع ایجاد نمود ومعماریکه می خواهد داخل ساختمانی را آرایش دهد باید سعی کند که اشتباهات موجوده را ازین به برد و ارتفاعات زیاد را بامقاطع افقی و کوتاهی دیوارها را با مقاطع قائم محو نماید و باید حتما مطلع به طرز استفاده از انواع و اقسام رنگها بوده و با ترکیب آنها محیط قشنگ وزنده ای احداث نماید وبایستی فضا وروشنائی ومخصوصا نشاط را در ساختمانی بوجود آورد .

نور اوتومبالی - تهران

ش ۷۴ - تزئینات داخلی مغازه شیلات

ما امیدواریم که هم وطنان عزیز ما که همواره ذوق سلیم خود را در تمام ادوار تاریخ بشکل شعر و نقاشی و فرش های نفیس و غیره بروز داده اند با ما هم عقیده میباشند که زیبایی و قشنگی در انسان نشاط فوق العاده احداث مینماید و میتوان گفت زحماتی که برای ایجاد زیبایی کشیده میشود بهیچ وجه ازین نرفته و برای همیشه باقی و جاویدان خواهد ماند .

آرشیتهکت بو داغیان

تهویه مطبوع

تأثیر دارند :

- ۱ - درجه حرارت .
- ۲ - درجه رطوبت (مقدار بخار آب مخلوط با هوا در حرارت های مختلف)
- ۳ - مقدار اکسیژن مخلوط با هوا
- ۴ - مقدار گاز های موجوده در هوا
- ۵ - سرعت سیر هوا
- ۶ - فشار هوا

برای تعیین مقدار دقیق نسبت های بالا مهندسین مربوطه آزمایش های ذی قیمتی نمودند که تجربه زیر یکی از آنهاست درمحل مخصوصی اطاق های متعددی از بلور بطوری ساختند که درتأثیر عوامل خارجی محفوظ و وضعیت آنها از خارج کاملاً نمایان باشد و علاوه ادوات ثابت خود کار مخصوصی هم در داخل هر اطاقی کار گذارند تا دائماً درجه رطوبت و حرارت و سایر مشخصات هوای داخل هر اطاقی را روی کاغذ مخصوصی ثبت نماید و هر کدام از این اطاقها را یکی از اشخاص زیر اختصاص دادند

- ۱ - مهندس ۲ - بز شك ۳ - ریاضی دان ۴ - نویسنده و پیس نویس ۵ - حسابدار ۶ - موسیقی دان ۷ - ورزشکار ۸ - صنعتگر و غیره .
- و کلیه این اطاقها بطرز مناسبی به کانالهای مخصوص تهویه مطبوع مربوط بودند

مهندس مسئول درجه حرارت و رطوبت و مقدار اکسیژن و گازهای مختلفه هوای آنها را که بوسیله دستگاه مخصوصی در اطاق هاجریان داشت ساعت بساعت تغییر میدادند و کلیه اشخاص مذکور بکار اختصاصی خود مشغول بودند در ضمن وضع روحی خود را مینوشتند و از خارج هم وضع آنها دقیقاً بررسی میشد و بوسیله تلفن از هر يك پرسشهایی بعمل میآمد و جوابها را یادداشت میکردند و نتایج حاصله را باهم سنجیدند و پس از مقایسه با تجربیات مختلفه نتایج مفیدی بدست آمد که بسیار سودمند و مورد استفاده بود منجمله کانون مهندسین تهویه مطبوع در امریکا که هزاران نفر مهندس و متخصص در آن عضویت دارند و همیشه علماً و عملاً در تکامل روش تهویه مطبوع کوشش مینمایند و نتیجه بررسی های خویش را در دسترس کارشناسان مربوطه میگذارند مثلاً برای تعیین درجه حرارت و رطوبت در امکانه مختلفه جداولی تنظیم کرده اند که نمونه آن را در شماره آتیه نقل خواهیم کرد . (بقیه دارد)

مهندس سراج الدین نوین

در شماره گذشته مقدمه ای درباره تهویه مطبوع بمنظور حاضر نمودن اذهان بعرض خوانندگان گرامی رسید در این شماره نیز بشرح کلیاتی چند پرداخته و تشریح جزئیات فنی را بشماره آتیه موکول مینماییم .

گرمایش و سیر تکاملی آن سابقاً در اروپا هم مانند ایران درجه حرارت میتوان راحتی ساکنین ساختمانی را (از حیث آب و هوا) تأمین نمود ولی پس از ساختن و بکار بردن بخارهای مختلف (ذغال سنگی ، هیزمی ، نفتی و غیره) و تجربیات گوناگون کم کم دستگیرشان شد که گرمایش بوسیله بخارها همیشه کسالت ، بیعالی خستگی ، سردرد و رنجوری را بهمراه دارد زیرا علاوه بر اینکه اکسیژن هوای اطاق بمصرف استعمال سوخت میرسد از خلل و فرج بخارها (مخصوصاً هنگام سرخ شدن) گازهای سمی و زیان آور بخارج نفوذ کرده با هوای کم اکسیژن اطاق مخلوط و مزید بر علت میشود و اگر هم حرارت چنین محیطی ملایم و معتدل گردد باز آسایش نشاط ساکنین آن تأمین نشده و بتدریج آثار خستگی و گرفتگی نمودار و پس از چند ساعت رخساره های شاداب مانند غنچه هائیکه آب ندیده باشند پژمرده ، سرور و نشاطی که لازمه زندگانی هر ذیروحي است جای خود را بکسالت و افسردگی میدهد انواع بخارهای دیواری هم سوخت زیاد لازم دارند و کاملاً بیصرف هستند ولی مهندسین از بانایستادند و برقع این قانس پرداختند و بمنظور تجدید تدریجی هوای اطاق منافذ و گریه روهای در این بطنه بطوری تعبیه نمودند که کم کم هوای اطاق تجدید میشد و چون رطوبت هوا در زمستان کافی نیست (بر خلاف تصور عامه بخار آب موجوده در هوا هنگام زمستان کمتر از تابستان است) ظرف آبی هم روی بخارها میگذاردند تا نقصان بخار آب هوا را جبران نماید و وقتی تیرشان از این رهگذر هم بسنگ خورد مسئله گرمایش مرکزی (شوفاژ سانترال) و بعداً گرمایش مرکزی توأم با تهویه را مجری داشتند و با اینکه هنگام زمستان هوای ملایم بکنواخت و نسبتاً دلپذیری در سالنها و راهروها و اطاقهای نشیمن برقرار میشد باز بمنظور اصلی نرسیدند زیرا فقط درجه حرارت بالا میرفت و در تابستان هم مورد استفاده نبود چون وسیله ای برای سرد کردن هوا نداشتند تا اینکه پس از بررسیهای زیاد و آزمایشهای گوناگون و تجزیه هوای لطیف بهاری باین نتیجه رسیدند که عوامل زیر در طراوت و لطافت هوا

پیل

وقتش را که برای هر يك سالهای دراز زحمت کشیده شده بدست خود خراب نموده و مجبور میشود با چند تیر و ستون، صفحه و پیچ و مهره قفسی برای خود بسازد تا از آفات جوی مصون بماند.

در اینجا ناگزیریم این نکته را نیز متذکر گردیم زحماتی که از قدیم برای ترمیم مصالح ساختمانی کشیده شده بیشتر برای ترویج صنعت پلسازی بوده زیرا همانطور که قبلاً نیز گفتیم مصالح ساختمانی فقط در پلسازی بعد اعلای فشار بکار برده میشده

برنه Perronnet بزرگترین پلساز قرن هجدهم طاقی بلندتر از سی متر ساخته بود در آن موقع فقط با ملات آهکی عمل میشده است در سال ۱۸۱۸ ویکا Vicat موفق بکشف آهک آبی (Chaux Hydraulique) که بر اساس سیمان پرتلند میباشد شد این اختراع انقلاب عظیمی در ساختمان بعمل آورد. مهندسين موفق شدند که مقاومت بنایی را زیادتر بکنند. در قرن هجدهم مقاومت بنایی فقط بیست کیلوگرم فشار برای سانتیمتر مربع بود در ساختمانهای بین ۱۸۸۰ - ۱۸۹۰ این مقدار به سی کیلوگرم ترقی نمود و بعداً در پل لوکزامبورگ به پنجاه و در پل Planen به هفتاد کیلوگرم نیز رسید

بعد از این مقدمه اندکی از طرز پیدایش پلها و ترقیات مختلفی که در طول این مدت نموده صحبت میکنیم.

بطور تحقیق تاریخ پیدایش اولین پل با تاریخ خلقت بشر مطابقت مینماید.

بشر موقعی بدنی آمد که زمین بر اثر تحولات قرون ژئولوژیک بهم خورده بوده و نقل و انتقال او هر لحظه با موانعی از قبیل سیلهای مخوف، دره های بزرگ، بریدگیهای عمیق مواجه میگردد که آبهای بر جوش و خروش و دیوارهای مرتفع آنها مانع از عبور میشدند.

اولین وساده ترین راه حلی که بنظر میآید استفاده از ساقهای درخت بود.

این ساقها بتوسط همان ابزار اولیه قطع و نصب آنها بر روی دره ها یا رودخانهها ارتباط و طرف را برقرار میکرد. این کار بهمین نحو عملی گردید و اولین پل های جهانی توسط بزرگترین موسسه نقشه کشی و ساختمانی عصر خود بوجود آمد متأسفانه این راه حل در همه جا صادق نبود و همینکه عرض دره و یا رودخانه از طول بزرگترین ساقه درختی که در دسترس بود تجاوز میکرد موانع غیر قابل عبور بود و موضوع لاینحل میمانند.

(بقیه دارد)

(مهندس ح. اصغر زاده)

وقتی صحبت در اطراف ترقیات حاصله در بنائی میان می آید بی اختیار ساختمان پل نیز جلب توجه مینماید در این نوع ساختمان مهندس و معمار نه تنها مجبورند مصالح ساختمانی (سنگ و ملات) را بعد اعلای فشار بکار وادارند بلکه از نقطه نظر قشنگی و ظرافت ساختمانها نیز مدنظر قرار گیرد. ایجاد توافق نظر بین این دو صنعتگر اساس مشکلات پل سازی را بیان میآورد.

مدتها مهندس و معمار برای مبارزه با آن همکاری نموده و خوشبختانه موفقیتهای گرانبهایی نیز نصیب آنان گشته است. پلهای قشنگرم، لندن، پاریس که چشم و چراغ ساختمانهای این شهرها هستند از نتایج این همکاری بوجود آمده اند این موفقیت تا قرن نوزدهم ادامه داشته و تمام شاهکارهای بنائی تا آن تاریخ ساخته شده است ولی از اواخر قرن نوزدهم تغییرات مهمی در صنعت پلسازی بوجود آمد

تا آن تاریخ ساختمان پل مستلزم مقدماتی بوده و مبیایستی شخصیت بانفوذی عده را بکار وادارد و متحمل مخارج هنگفتی شود تا پس از چندین سال پلی روی سن یا تانیس ساخته شود که نه تنها سواحل چپ و راست رودخانه را بهم وصل کند بلکه بر زیبایی پاریس و لندن هم بیفزاید هم آهنکی ساختمانها را هم بهم نزند.

اما امروز وقتی صحبت از ساختن چندین هزار کیلومتر راه آهن یا راه شوسه که باید از کوه و دشت و جاهای مسکونی و غیر مسکونی عبور نموده و هر چه زودتر در نقطه را برای منظورهای اقتصادی و سیاسی و بالاسکر کشی بهم وصل کند بمیان میآید موضوع بکلی عوض میشود با این حال دیگر ساختن نظیر آن پلها غیر ممکن و خارج از منطق می باشد اینجاست که کم کم همکاری مهندس و معمار بهم خورده و مهندس برای یافتن طرق سهل و ساده پلسازی متوسل بساختمان پلهای فلزی و بتونی میگردد.

این نوع پل بعلت ارزانی قیمت و آسانی ساختمان بغوریت متداول میشوند البته زندگانی مادی بشر و توسعه کارخانهای فلز سازن نیز در این قسمت کمک زیاد نموده کار بجائی کشیده میشود که در آمریکا ساختمان پل بنائی بکلی از قاموس عمل حذف و حتی در مدارس مهندسی هم بندرت از آنها صحبت بیان میآید.

هر قدر ساختن پلهای فلزی و بتونی برای تسریع عملیات ساختمانی در جاهای دور افتاده مؤثر است همانقدر هم مایه بسی دلنگی است که در وسط شهرهای زیبا، بجای پلهای ظریف و قشنگ سواحل رودخانه توسط دو تیر آهنی. که خالی از هر نوع ظرافت و قشنگی میباشد بهم مربوط شود البته برای خاطر پلسازی نمیشود خط مشی جهان را تغییر داد گوئی بشر در این عمل تعمد دارد آن کاخهای عظیم

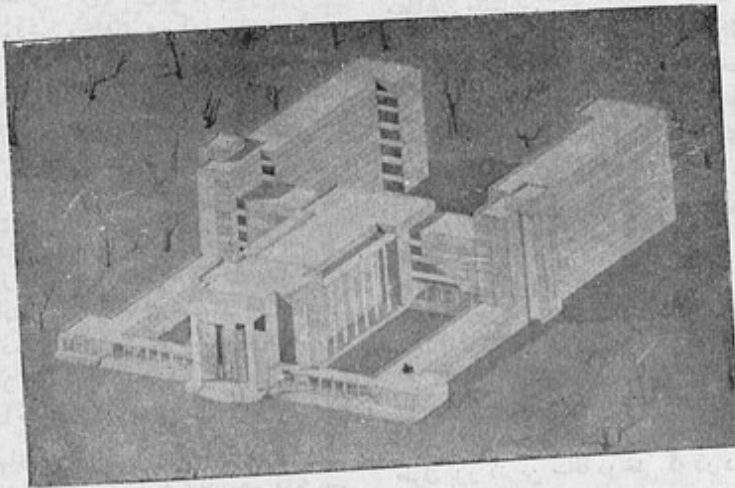
ش - ۷۵

آرشیستگت های ما را

بشناسید :

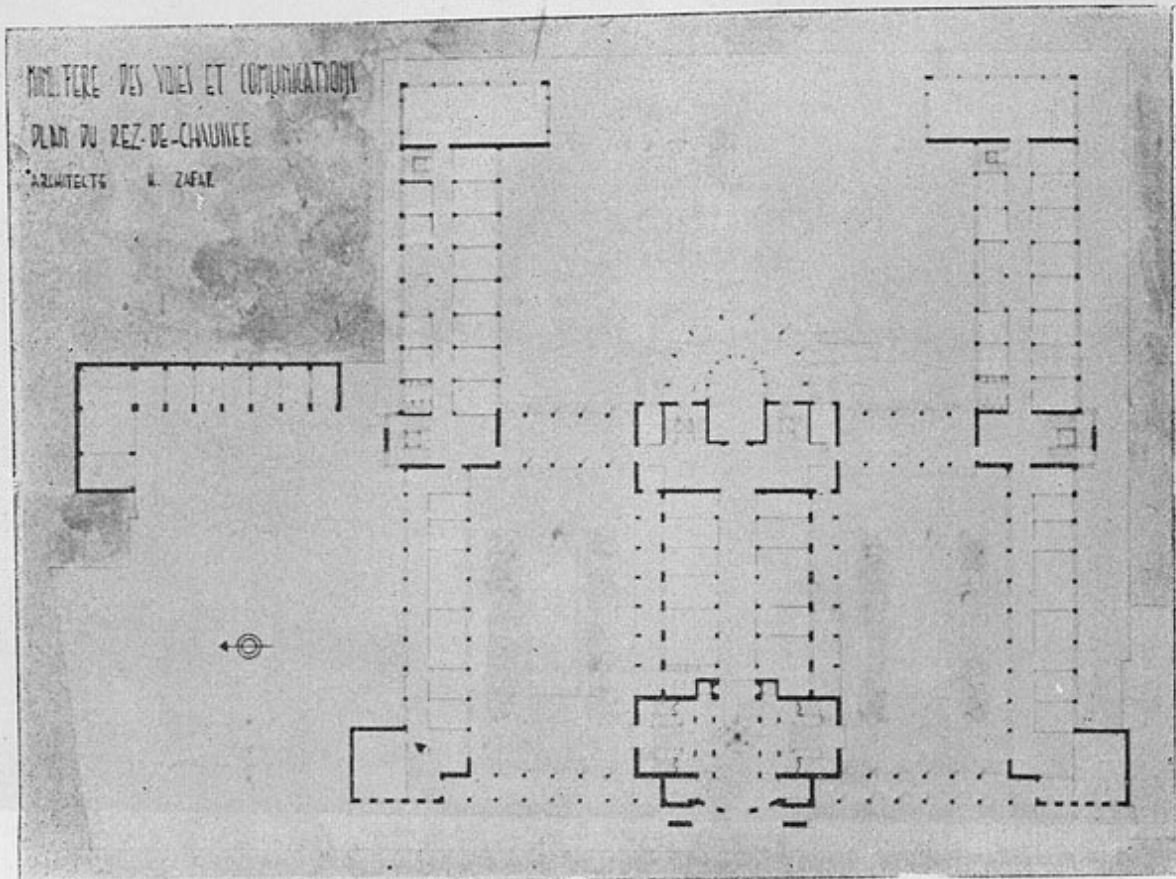
« کیقباد ظفر »

آرشیستگت کیقباد ظفر سال ۱۲۸۹ در بلوک "بختیاری" متولد شده تحصیلات ابتدائی خود را در مدرسه فرهنگ اصفهان و سه سال متوسطه را در کالج امریکائی طهران به اتمام رسانیده است .
در سال ۱۳۰۵ برای تکمیل تحصیلات عازم انگلستان و پس از ده سال تحصیل در لندن موفق به اخذ دیپلم از دانشگاه هنرهای زیبای سلطنتی انگلستان گردید . اکنون "ده سال است بایران مراجعت نموده و پس از طی خدمت نظام وظیفه متوالیاً در

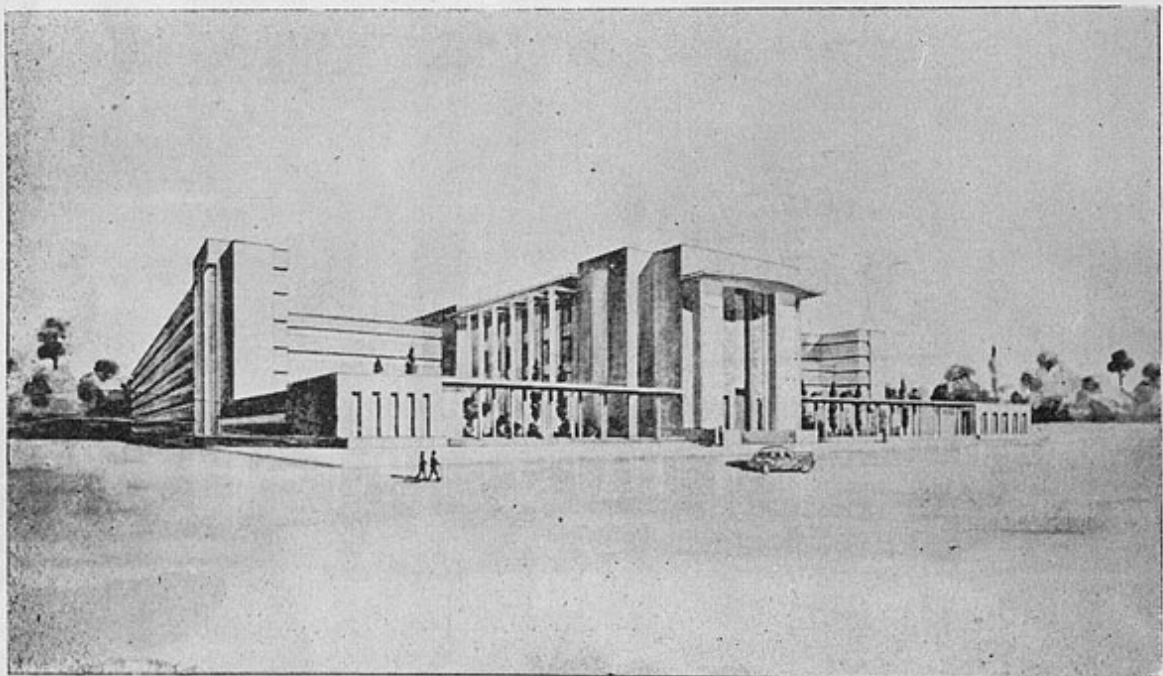

ش ۷۶ - منظره هوائی طرح وزارت راه

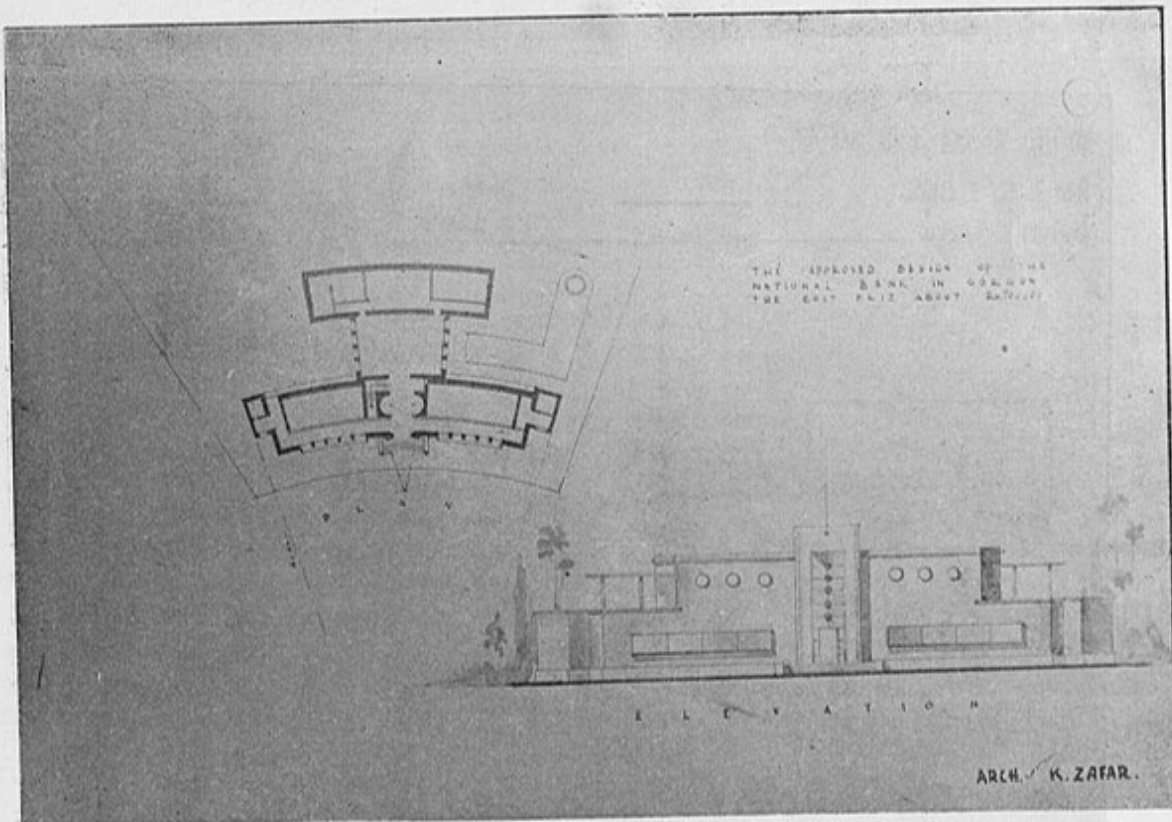
شرکت ساختمان های کل کشور و اداره ساختمان بانک ملی و دفتر شخصی خود مشغول کار بوده است . در این شماره چند نمونه از کارهای وی را از نظر خوانندگان محترم مجله میگردانیم :

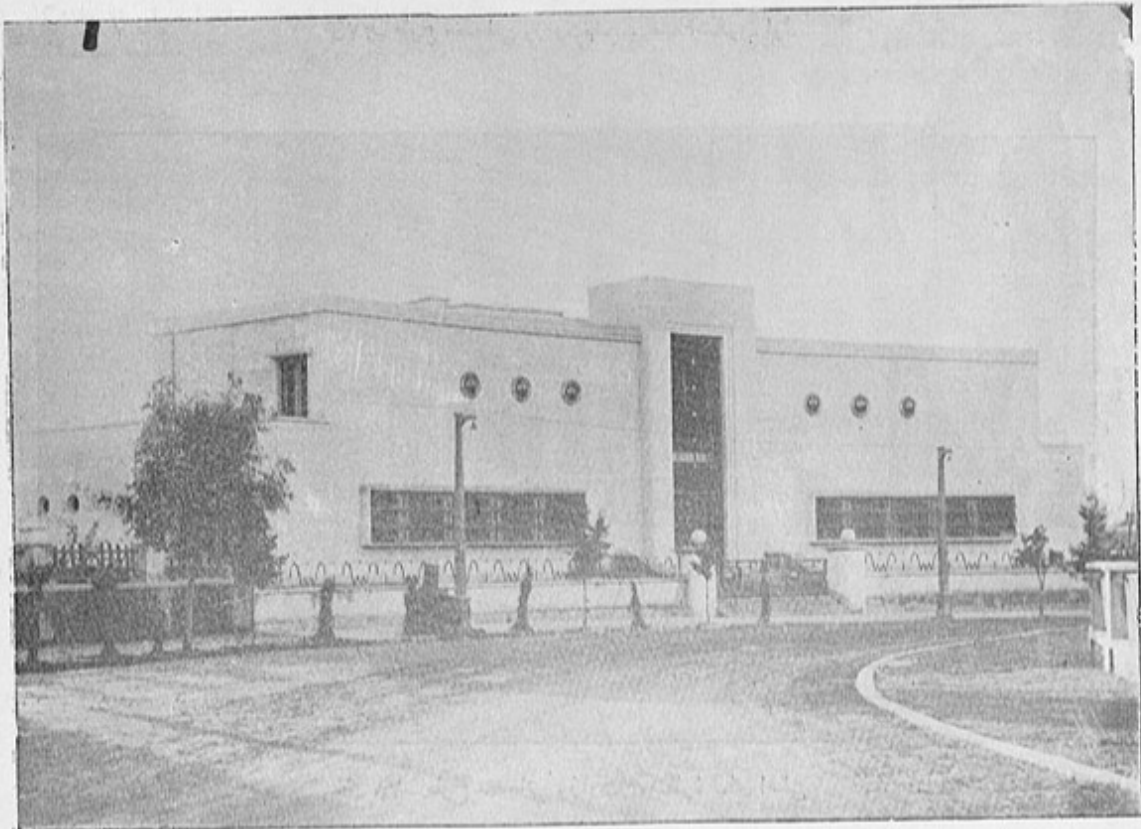
ش ۷۷ - طرح مقدماتی وزارت راه - نقشه اشکوب اول

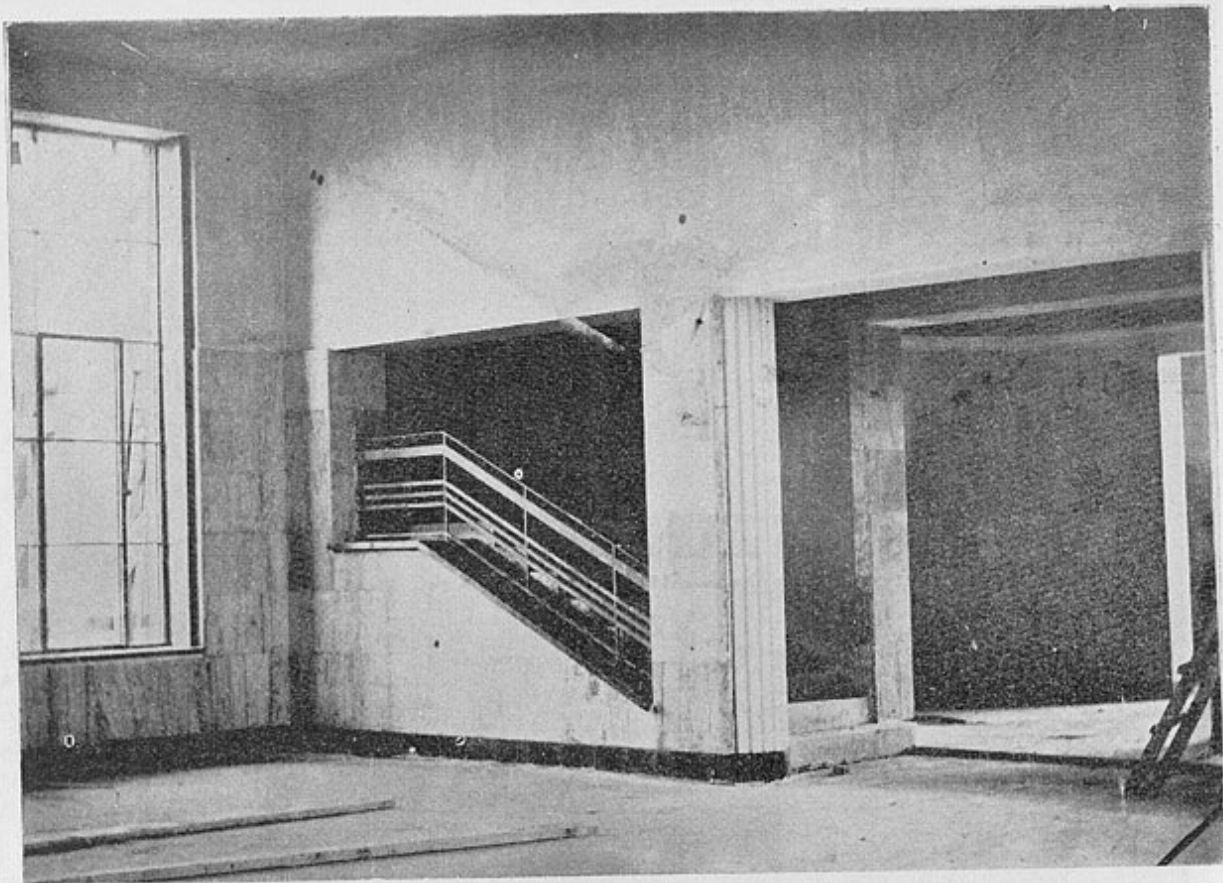
ش ۷۸ - طرح مقدماتی وزارت راه منظره نمای اصلی

ش ۷۱ - طرح مقدماتی شعبه بانک ملی در کرگان

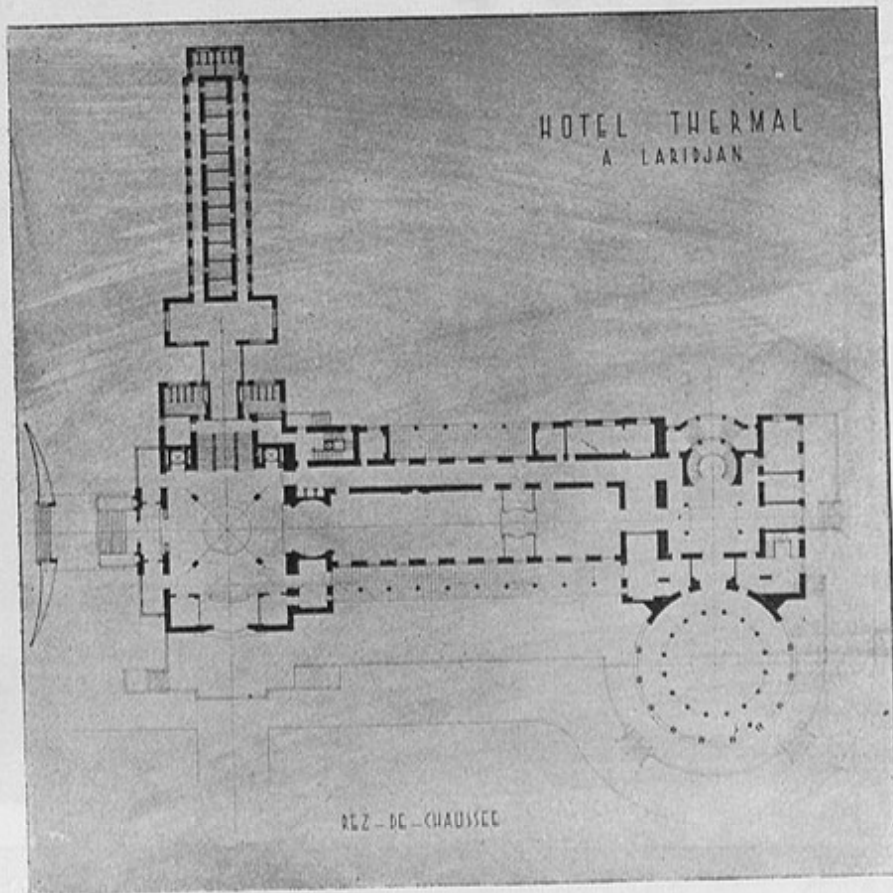
ش ۸۰ - نمای اصلی شعبه بانک ملی در کرگان

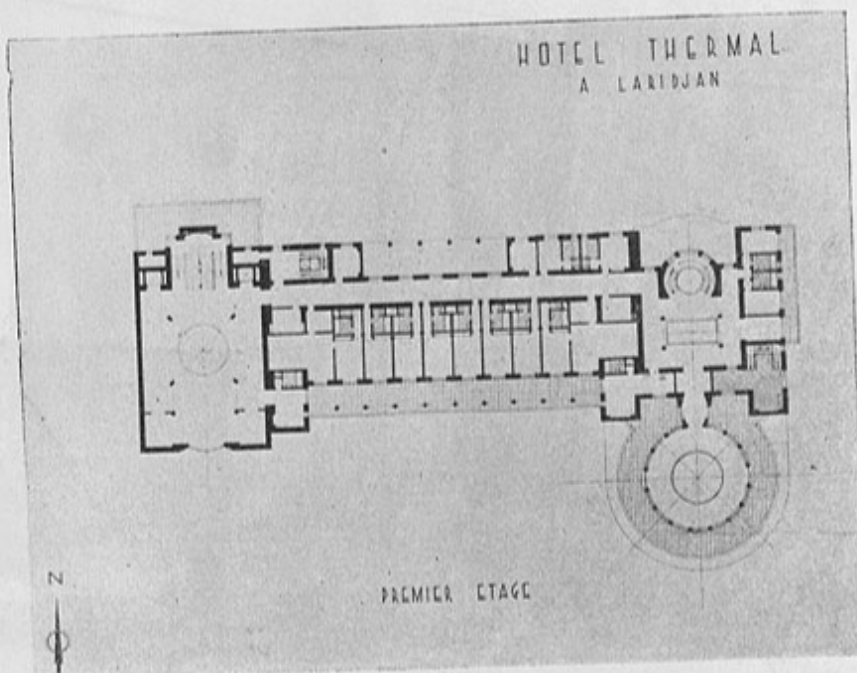
ش ۸۱ - ورودی بانک ملی کرگان از داخل

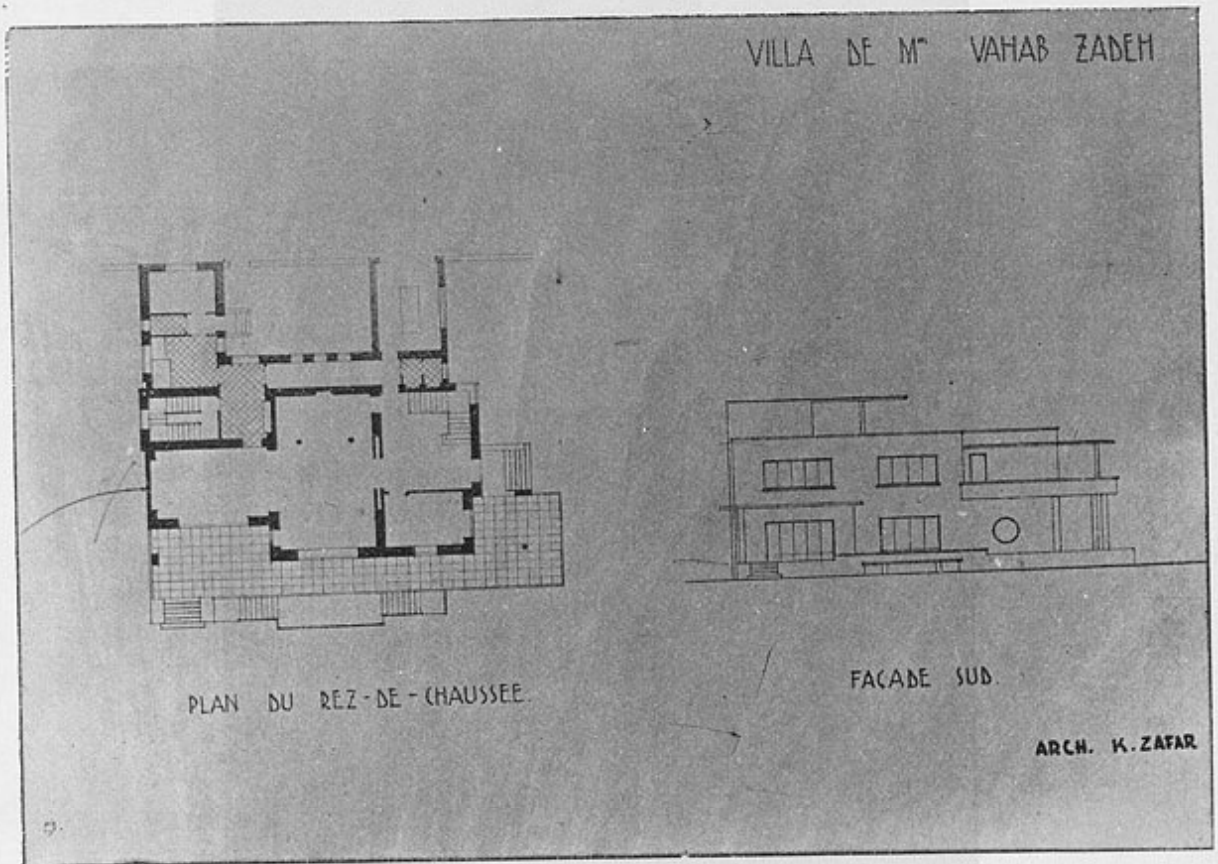
ش ۸۲ - ورودی بانک ملی کرگان از خارج

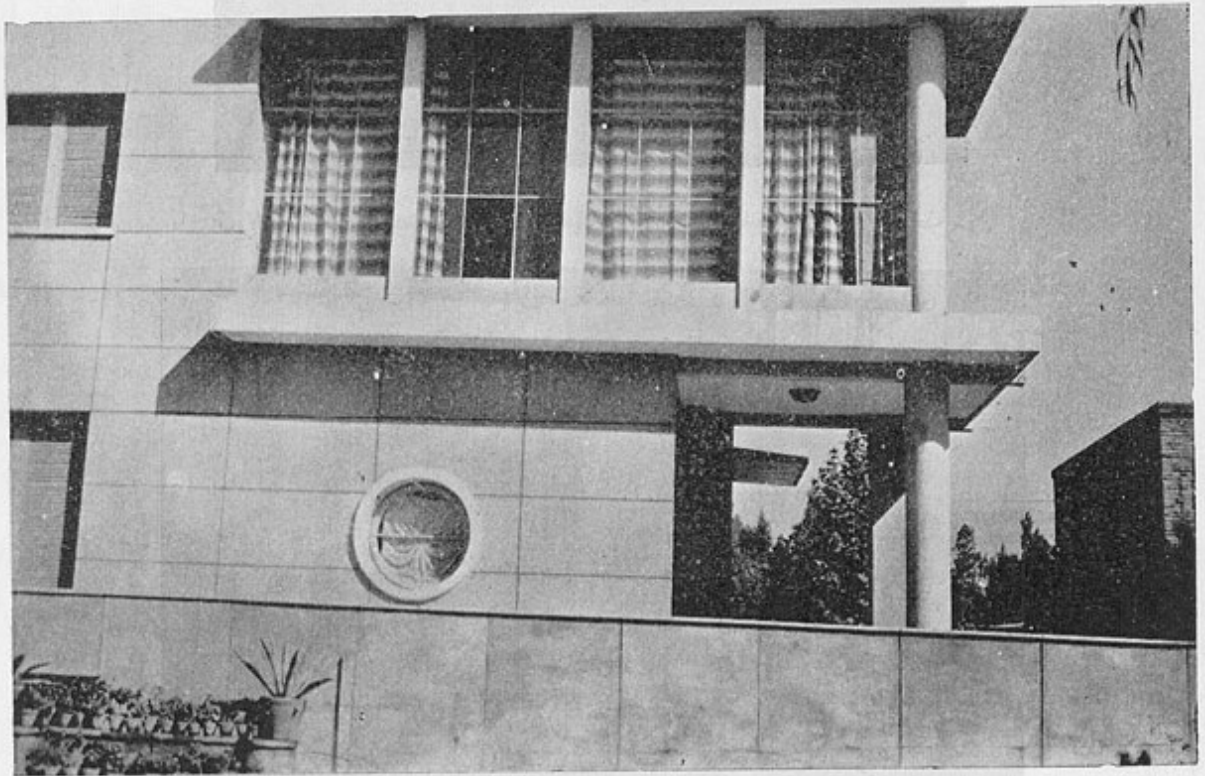
ش ۸۳ - طبقه اول مهمانخانه آب گرم لاریجان

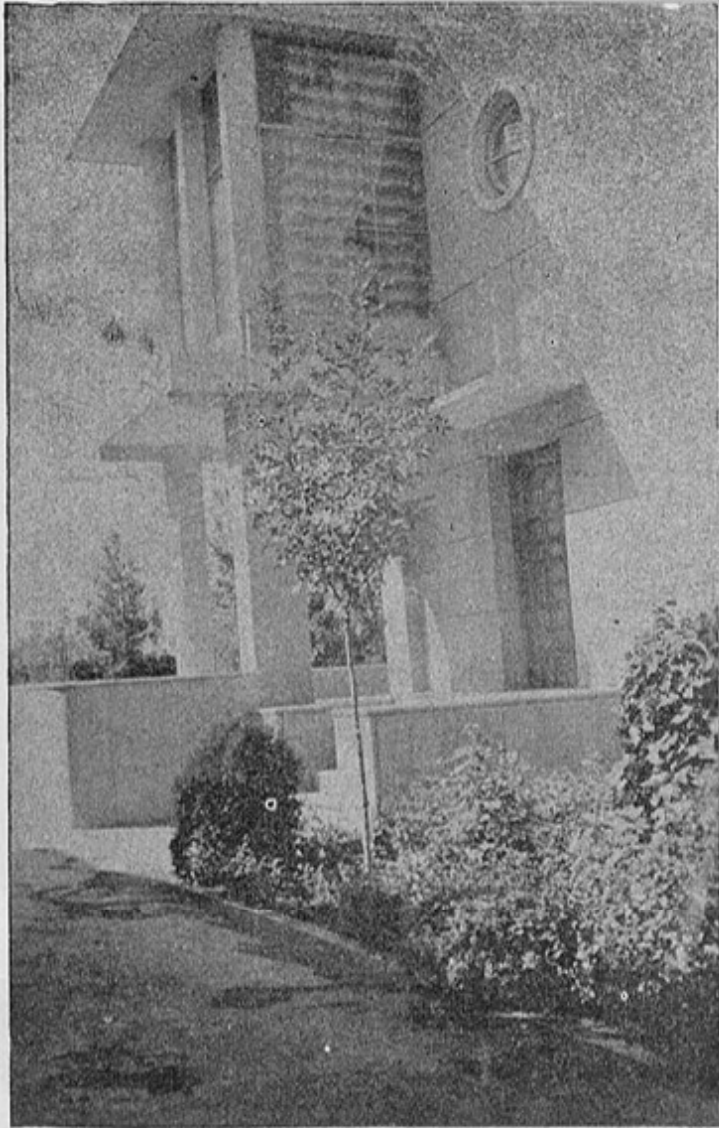
ش ۸۴ - طبقه دوم مهمانخانه آب گرم لاریجان
شرح و نقشه وضعیت عمومی و منظره هوایی این ساختمان در شماره اول ملاحظه شود

ش ۸۵ - طرح اشکوب اول و نمای اصلی يك ویلا در فیشرآباد

ش ۸۶ - قسمتی از منظره و ویلای فیشرآباد

ش ۸۷ - يك وبلا در فيشر آباد - دو نماي ديگر از اين بنا در پشت جلد ملاحظه شود

طاق نصرت

ش ۸۸ - طاق نصرت بانك ملي در زمان عروسي اعليحضرت همايوني

کیقباد ظفر یکی از آرشیتکت های برجسته ما بشمار میرود و آثار وی مجموعه از ساده گمی و زیبایی "سبک نوین معماری است"

ش ۸۹- مجسمه ظفر که بوسیله خودش ساخته شده است

آنانکه از نزدیک باظفر آشنائی دارند خصوصیات اخلاقی وی را نیز ستوده اند . اثرات او مانند روحیه اش پاک و ساده و بی آرایش است -

او دارای روحی شاعرانه و بی اعتناء به عوامل مادی بوده و از زحمات و فعالیت های زندگی امروزه گریزان است و به این جهت نبوغ و استعداد هنری وی نتوانسته است چنانچه باید و شاید خودنمایی کرده و در پیشرفت فن معماری در ایران کمک بیشتری نموده باشد .

شعر خیپهای معماری

میگویند کسیکه خانه نوسازد پیر نمیگردد - اینک شرح چگونگی آن

الفرض می کنم سخن کوتاه
چند سالی کشید کار دو ماه
روزی از روزهای بحرانی
شد پدیدار مشفق جانی
گفت: «دیدم که از نصیحت من
صاحب خانه گشتی و مسکن
حال دیگر ترا نمانده غمی
بستان کام خود ز چرخ دمی.»
مرد بیچاره در جوابش گفت:
«کای عیان بر تو رازهای نهفت،
بهترین سود من از این سودا
بود تحقیق گفته های شما
دائم اکنون که زندگانی چیست
و آن جوانی جاودانی چیست
سر و کار کسیکه با بناست
حاصلش ورشکستگی و فناست
زان به پیری نمیرسد دیگر
که جوانمرد کرد آخر سر
آنکه نو خانه ای نهد بنیاد
خانه عمر می دهد بر بساد!»
اینچنین بود اوستاد مجید
چکند تا مهندسین جدید!

کهنه معمار، اوستاد مجید
منکر هر چه تازه است و جدید
گفت روزی بساده لوحی خام
«کای تو در عقل شهره ایام»
چند باشی تو در تلاش معاش
اندکی زین تلاش راحت باش
کلبه ای بهر خویش بر پا کن
کار گر خواه و فکر بنا کن
چند متسری زمین خوب بخر
آجر و خشت خام و چوب بخر
خانه ای خوب ساز با تعجیل
تا رهی از اجاره و تعدیل
تا گران نیست اجرت عمله
اندین کار خیر کن عجله
این شنیدم مکرر از پیران:
نشود پیر، خانه ساز جوان!
~~~~~
مردک رنج دیده مسکن
زین سخن یافت اندکی تسکین
شیر دل گشت و دل بسد ریازد
بگمر دامن تقلا زد
رهن بگذاشت هست و نیست تمام
تا بگیرد ز بسانک رهنی وام
تا که شد کار ساختمان آغاز
گشت آغاز قصه های دراز

آثار هارتون میناسیان نقاش

هنرمندان به عرض نمایش
گذاشته شد.
مادر شماره های آتیه از
سبک نقاشی این هنرمند
جوان بحث خواهیم کرد

در تاریخ ۹ آبان پیش از
یکصد و پنجاه تا بلوا از آثار
نقاشی هارتون میناسیان
در سالن هنرستان کمال -
الملک از طرف انجمن

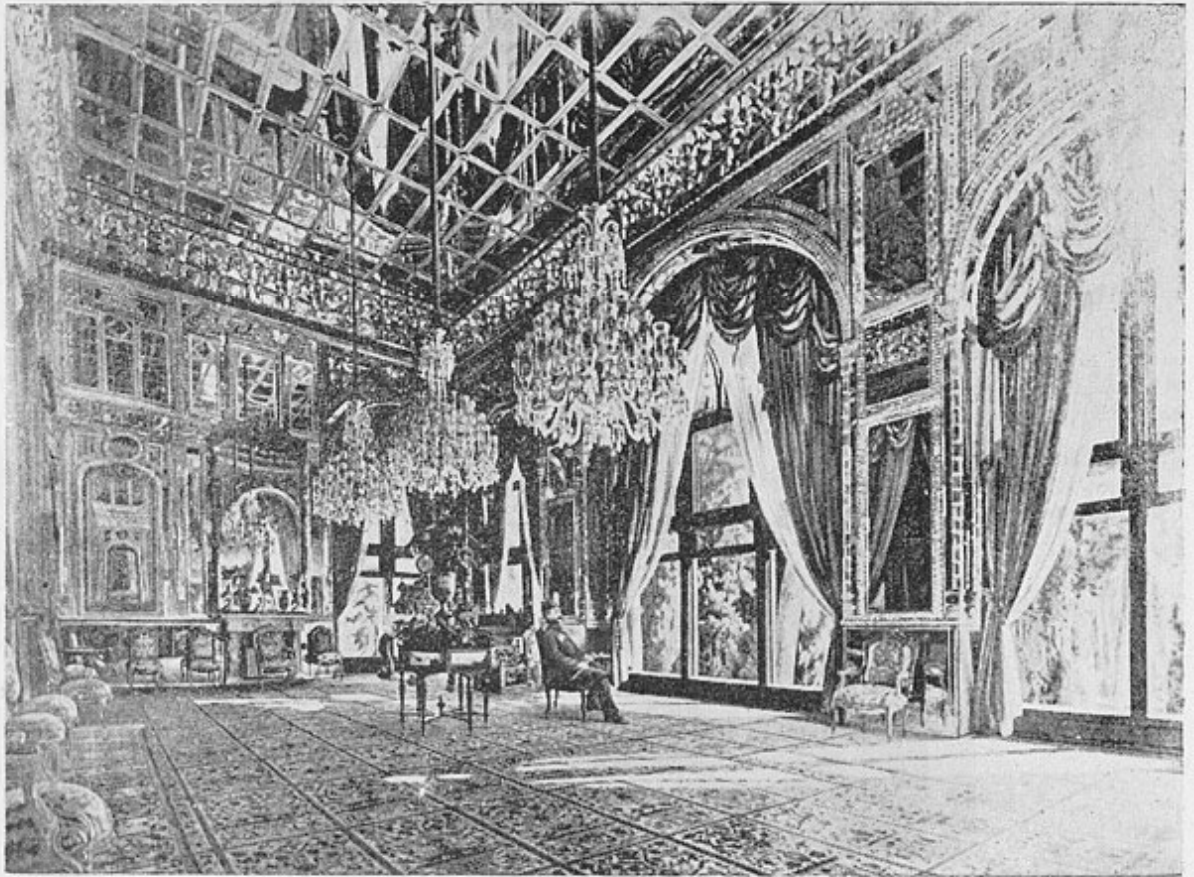
ش ۹۰ - منظره دریا

نقاشی معاصر ایران

در نمایشگاه هنرهای زیبا

برداشته شد و بانان فرصت داد تا هنرمندی خویش را در معرض تماشای عموم افراد جامعه گذارده و روح علاقمندان زیباپرست را از مشاهده آثار هنرهای ایران معاصر باهتزاز آرند . این آثار نفیس بمنزله جواهرات گرانبهائی بودند که در زیر گردوغبار موزه ها و یا در گوشه کارگاهها و یا در مجموعه های خصوصی مخفی شده و چون عروسان زیبایی در پشت پرده حجب و

تاسیس نمایشگاه هنرهای زیبا از طرف انجمن فرهنگی ایران و شوروی بیش از حد انتظار مورد توجه عموم طبقات پایتخت قرار گرفت و تأثیراتش در افکار عمومی بعدی شدید و عمیق بود که هنوز هم مطبوعات کشور جسته جسته در این باره به بحث و گفتگو میپردازند و در حقیقت شمه ای از مزایا و محاسن آنرا بیان میکنند و حق هم دارند زیرا این امر بقدری مفید و در نظر اهل پیش

ش ۹۱ - کمال الملك - تالار آینه کاخ گلستان

و حیا از انظار عشاق خویش مستور مانده بودند و بمحض آنکه حجاب از رخ گشودند دلدادگان آنها از هر طریقه و صنفی پروانه وار حول شمع جمالشان گرد آمدند و هر یک بتفاوت فهم و سلیقه خود بانگهای مملو از تحسین و تعجب و سخنانی آمیخته بشادی و شگفتی ابراز سرور نمودند و در بیان حالات روحی و رنگ

قابل تقدیر بود که هر قدر در اطرافش گفتگو نموده و مورد تفریط و انتقاد قرار گیرد بهمان اندازه به پیشرفت هنرهای زیبای ایران کمک شده است.

با تاسیس این نمایشگاه پرده استتار از روی شاهکارهای گرانبهائی هنرمندان ایرانی که سالیان دراز از انظار مستور بود

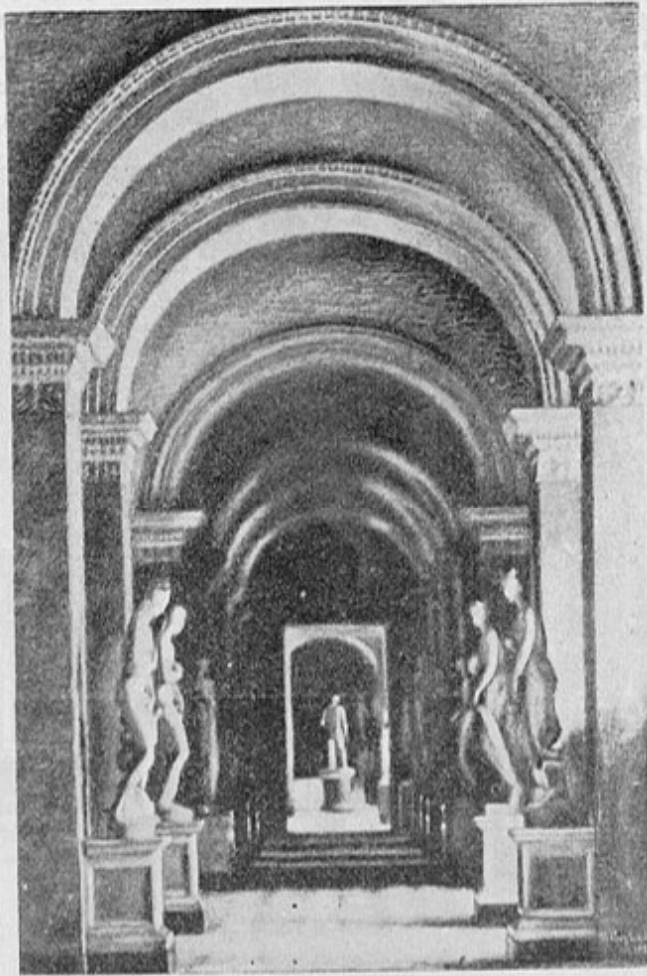

رخسارشان بگفتگو پرداختند.

در کلیه شئون اجتماعی و سبک معماری و تغییر لباس نفوذ داشته در هنرهای زیبای ایران نیز بی تاثیر نبوده و خوشبختانه همواره بسوی زیبایی و تکامل پیشرفت مینماید.

چنانچه منبع واقعی هنر نقاشی تصویر حقیقت باشد چون این حقیقت در طول و تحول زمان تغییر میکند سبک نقاشی هم با آن تغییر خواهد نمود. البته اگر مقصود از نقاشی تقلید صرف از طبیعت باشد بایستی اذعان کرد که دوران نقاشی پایان رسیده و جای خود را بصنعت عکاسی رنگین و سینما داده است. اما بر عکس این

استقبال بی نظیر کلیه طبقات پایتخت (مهندسين-هنرمندان-روشنفکران حتی اشخاص عامی و بازاری و زنان چادر نمازی و...) ثابت نمود که روح شگرف ایرانی هر چند در زیر بار آلام و مصائب فرسوده و ضعیف شود و از تربیت و ترقی محروم گردد باز همیشه زنده - حساس - ولی مرموز باقی مانده و بشاهده اینگونه آثار نفیس ذوق فطری اش بیدار شده و چون دل داده ای بزیارت دلدار میشتابد و قد و زبانی و حسن و جمالش را نیز میداند. تابلوهای زیبایی

ش ۹۲ - حسین مقدم - گالری موزه لوور

تصور هنر نقاشی با تحول علوم با گامهای متین به پیشرفت خود ادامه داده با مرور زمان راه ترقی و تکامل را می پیماید. نقاشان و مجسمه سازان چیره دست غربی از دیر زمانی روح بزرگ خود را در تصویر بی روح نمایان ساخته و آنرا چون موجودی جاندار زنده و با روح نمایش داده اند و بر روزمان در هر یک از

این نمایشگاه در نظر تماشاچیان نمونه ای از ذوق و هنر ایرانی و همچون يك آهنگ موسیقی شورانگیز ولذت بخش بود ولی صاحب نظر ذی فن از مشاهده آنها بدین نکته پی میبرد که جنبشهای علمی و اجتماعی و سیاست تجدید طلبانه بیست ساله اخیر مانند تاسیس دانشگاه رفح حجاب و ارتباط فرهنگی با کشورهای مترقی همانطوریکه

روشهای مختلفه بسرحد کمال رسیده اند مثلا کلاسیسم (که در آن بطرح ریزی دقیق توجه شده) جای خود را برمانتیسیم (که در آن رنگ آمیزی بهتر مورد نظر است) و امپرسیونیسم (که نمایش احساسات است) و بالاخره بکوبیسم داده (که نقاش تقلید طبیعی اشیاء و مناظر را بکلی ترک کرده و فقط شکل تجسم شاعرانه آنها را در زیر یک صورت خیالی و مرموز نشان میدهد) ولی چون این تحولات در کشور ما بسرعت صورت گرفته گویا بر اثر کوتاهی دوران هر مرحله

را بعوالم روحی و احساساتی پرواز میدهند کاری نداریم ولی در عین حال لازم میدانیم در باره هنرمندانی که دارای نبوغ ذاتی و قریحه خدا دادی هستند و برای نیل بمرحله تکامل واقعی هنوز باید زحماتی متحمل گردند قدری گفتگو نماییم از آئین کارهای دو نقاش جوان پتکرو کاظمی پیش از سایرین جلب توجه نموده آتیه درخشانی را در این فن نوید میدهند. ما با آنچه در باره پتگر در سایر جراید گفته شده موافقت داریم و استعداد فطری و یرامی ستائیم

ش ۹۳ - این کوزه چومی عاشق زاری بوده است - مینیاتور - اثر حسین بهزاد (مینیاتور)

ولی بنظر ما و بسیاری از منقدین کاظمی که از جمله هنرمندان نوظهور این نمایش گاه بود و با آنکه روشی مشکل و عجیب را برای ابراز احساسات خویش اختیار نموده و خود را از طرح ریزی دقیق و صحیح دور نگاه داشته احساساتش مانند سیل خروشان و متغیر و در عین حال فراوان و طبیعی است و موفق شده است با اعتماد بنفس

نتوانسته است بسرحد کمال برسد و در حقیقت همگی جنبه ابهام و نارسائی بخود گرفته اند

مقام کمال الملك استاد بزرگ و بی نظیر دوره اخیر و بدر نقاشی ایران از توصیف مستغنی است با مقدم آشتیانی - حیدریان قزاقیان و وزیر و استادان دیگر هم که با نبوغ هنر خود بینندگان

این مکتب جدید پیروان دیگری مانند درویش و سرکیس خاچا-
طوریان نیز دارد و وی که اکنون در آمریکا بسر میبرد و شاهکار
هایش درموزه های آمریکا و اروپا به معرض نمایش گذاشته شده
مورد تحسین و تقدیر قرار گرفته و آوازه شهرتش در همه جای پیچیده
است متأسفانه در این نمایشگاه نمونه ای از آثارش موجود نبود
تا بتوان کارهای او بهزاد را مقایسه کرد ولی چون سرچشمه الهام
روحی هر دو تصاویری است که در تصور شاه عباس صفوی بقلم
ساحرانه استاد رضا عباس نقاشی شده است میتوان گفت این در

تأثرات عمیق روح شکفت شاعرانه و روش عارفانه خود را که
از منبع عالی خیال سرچشمه گرفته در کارهایش ظاهر نماید و امید
می رود این هنرمند جوان با استفاده از تجربه و زمانت مقام
مهمی را در نقاشی احراز و حتی سبک یا مکتب جدیدی ایجاد نماید.
مینیاتور که عالیترین مکتب نقاشی ایران و همیشه مورد
تحسین هنرمندان جهان بوده است علاوه بر اینکه سه عامل اصلی خود
یعنی طبیعت شعر و رنگ را حفظ کرده طرز نوین ابراز احساسات
و آزادی قلم را نیز بدان افزوده و در حقیقت از روش قدیمی خویش
قدمی فرا تر نهاده در جستجوی راههای جدیدی میباشد. در این
قسمت آثار مطیعی - حسین بهزاد و درویش بهترین دلیل تجدید
حیات این هنر محسوب و هر کس بخواهد عظمت و زیبایی مینیاتور نوین
ایرانی را درک نماید باید آثار مطیعی را تحت مذاقه قرار دهد.

ش ۹۴ - علی مطیعی - مینیاتور

در آثار کربیمی رسم کهن با هنر نوین توأم شده و بیش از
بیش بر زیبایی آنها افزوده است و در حقیقت بیننده را تحت تأثیر
رنگهای شفاف انگیز در عوالم افسانه آمیز سیر میدهد و او را با
خود بتماشای قصور دختران جوان مه سیما میبرد و در آنجا
قالبهای زیبا و کاشیکاریهای الوان را باو نشان میدهد.
کارهای حسین بهزاد بکلی با سایرین متفاوت است گرچه
آثارش از روش مینیاتوری پیروی نموده ولی بریزه کاری های
مشکل آن تن در نداده و نوع او بسمت عوالم جدیدی پرواز مینمایند
که در آن روش قدیم و جدید دست بدست هم داده و طریقه جدیدی
را برای تجدید حیات فنی مینیاتور ایرانی ایجاد خواهد نمود.
این نقاش چیره دست که از شاهکارهایش شعر و غزل
میچکند و روح را بگویم دیگر پرواز میدهد و با زبردستی تمام
رباعیات عمر خیام را در نظر بیننده مجسم میکند در حقیقت خیام
عالم نقاشی قرن ما میباشد. ولی بهزاد در نوع خود تنها نیست

ش ۹۵ - علی مطیعی مینیاتور - سیاه قلم
ایران و آن در آمریکا هر کدام بنحوی ترجمان رباعیات جاودانی
حکیم عمر خیام میباشد و بقدری در آثار این دو شعر و غزل زیبایی
و ظرافت موجود است که اگر حکیم نیشابودی امروز زنده بود
و آنها را میدید شاید در انتخاب اینکه کدامیک افکار بلند او را
بهنتر مجسم نموده اند متحیر میماند. (۱)

آرشیستک و ارطالان - مهندس نوین

۱- کلیشه های این مقاله بوسیله انجمن روابط فرهنگی
ایران و شوروی تهیه و در مجله پیام نو نیز منتشر شده است و متأسفیم
که کایشه ای از کارهای آقای کاظمی در دسترس مآقرار نگرفت
تا بدرج آن مبادرت ورزیم
امیدواریم در شمارهای آینده بجزبران این تقیضه موفق
گردیم.

اگو یا مجرای فاضل آب تهران

آقای مدیر مجله آرشیتکت

شاید بعضی از خوانندگان بادیکن عنوان بالا تصور می-کنند که میخواهم يك بحث کاملی درباره اگو تهران بکنم و لابد رابطه تصور خودشان با عنوان بالا را، مجله شما خواهند دانست ولی مجله آرشیتکت چنانکه شماره اول نشان داد مباحث فنی و خشک که همه از آن استفاده نبرند و خلاصه بزبان و بیان عامیانه نباشد تا اندازه دوری گزیده است و بعلاوه معلومات و اطلاعات من اجازه نمیدهد که در موضوع مجرای فاضل آب از لحاظ فنی بحث کنم.

مقصود من از این مقدمه روشن کردن اهمیت موضوع بود تا دنباله آن ادامه داشته باشد و از طرف مطلعین تعقیب گردد تا بلکه بعمل و نتیجه انجامد

برای شخص نکته بین و دقیقی که در خیابانها و کوچه های شهر تهران گردش میکند تأسف و تأثیر بی اندازه ای دست میدهد وقتی می بیند در کنار خیابانها و کوچه ها آب کثیف جاری است و اغلب این آب های تیره رنگ و آلوده بهسزاران کثافت در مجرای آب مشروب جریان دارد.

شخص ناظر بیشتر و زیاد ترمتأسف و متأثر میشود وقتی می بیند مردم و ساکنین شهر از همین مجرا ها آب به حوض و آب انبار منزل خود میبرند.

دیدن این وضع در تهران و شهرستانها شاید برای عده ای عادی شده باشد ولی برای بیگانگانی که به کشور ما میآیند و مجرای فاضل آب و آب مشروب ما را یکجا می بینند هراسان و وحشت زده میشوند و اگر چون **ویندل ویلکی** دنیا دیده و جوانمرد باشند در خاطرات خود مینویسند تهران با نداشتن لوله کشی و مجرای فاضل آب ننگ بین المللی دارد!...

البته تعجب آنها وقتی بیشتر میشود که در شمال شهر ساختمانهای نسبتاً مدل و آخرین اسلوب را می بینند که چند اشکوبه روی هم بنا شده ولی آب آن از همین چوبهای سرباز جاری بوده بداخله عمارات می رود و وارد لوله شده با آخرین اشکوبه های عمارت میرسد و بقول ویندل ویلکی اشراف کاخ نشین تهران خیال میکنند

وقتی این آب کثیف را با لوله به طبقات عمارت خود بردند پاک و طیب میشود!...

برای ماجای نهایت تائر و تأسف است که در این کشور کار های مهمی صورت میگیرد که از بیست سال باین شاهد آن هستیم ولی بامور اساسی کمتر و شاید در باره ای موارد اصلاً توجه نمیشود هر شهری قبل از اینکه تلفون اتوماتیک، کارخانه برق خیابانهای آسفالت و ساختمانهای چند اشکوبه پیدا کند باید اول مجرای فاضل آب آن ساخته شود و بعد لوله کشی آب مشروب انجام گردد ولی ما در تهران می بینیم که همه این کارها را کرده ولی اساس را که همان ساختمان مجرای فاضل آب و لوله کشی باشد فراموش کرده اند و ایداً تصور ساختن و لزوم آنرا به مخیله خود راه نمیدهند کسانی که شهرها و پایتختهای اروپا را دیده اند میدانند که مجرای فاضل آب آن کشورها چه عظمت و تشکیلات مخصوصی دارد یکی از کسانی که مجرای فاضل آب بعضی از شهرهای معظم اروپا را دیده بود نقل میکرد که کانالهای عظیمی در زیر خیابانهای شهر ساخته شده که آبهای کثیف عمارات و کارخانجات در آن جاری بود و بوسیله دستگاه و کارخانه های مخصوصی تصفیه میشود و بعد در یک استخر بزرگی میریزد صافی و روشنی این آب باندازه ای است که میتوان با اشک چشم برابر دانست سپس این آب از استخر بدریاچه میریزد و از آنجا بوسیله مجرا های مخصوصی به شرب اراضی مزروعی میرسد و با جنگلهای مصنوعی را آب میدهد مجرای فاضل آب قبل از لوله کشی باید ساخته شود و اگر ما بتوانیم این کار را بانجام رسانیم سلامتی و بهداشت عمومی تامین شده و از لحاظ اقتصادی هم از مقدار کثیری خسارت جلوگیری خواهد شد و هم منافع زیادی بر اثر استفاده از آبهای فاضل تحصیل خواهد شد.

مهدی. نراقی

آرشیتکت - اکنون که شهرداری مقدمات لوله کشی و ساختمان گنداب روهای شهر را فراهم نموده است ما از آقایان مهندسين تقاضا داریم که این موضوع اساسی را مورد بحث فنی قرار داده و راه حل های عملی که با وضع شهر تهران مطابقت نماید پیشنهاد فرمایند.

اخبار

گزارش انجمن آرشیستهای ایرانی دیپلومه

جلسه عمومی انجمن آرشیستک های دیپلومه ایرانی در تاریخ ۲۵/۸/۴۱ تشکیل گردید

قبلا استعفا نامه آقای آرشیستک ظفر نایب رئیس انجمن قرائت شد و چون آقای آرشیستک فروغی رئیس انجمن در آن تاریخ در مسافرت بودند و از طرف دیگر آقای آرشیستک بدیع عضو هیئت مدیره نیز قریبا برای مطالعات به اروپا حرکت مینمایند بنا بر این با اکثریت آراء لزوم تجدید انتخابات هیئت مدیره تصویب و بارای مخفی هفت نفر اعضاء هیئت مدیره انجمن بقرار زیر انتخاب شدند:

رئیس و نایب رئیس:

آقای محسن فروغی به اکثریت ۹ رای
> علی صادق < ۹ <

فلا آقای آرشیستک صادق عهده دار اداره امور انجمن خواهند بود

منشی اول و دوم:

آقای منوچهر خورسند به اکثریت ۱۵ رای
> فرح بخش شیدانی < ۱۲ <

تبلیغات و انتشارات:

آقای ایرج مشیری با اکثریت ۱۸ رای
> آزاد منفرد < ۱۰ <

خزانه دار و امور مالی:

آقای هوشنگ صانعی با اکثریت ۱۸ رای

طبق پیشنهاد عده از اعضاء انجمن و تصویب مجمع عمومی مقرر گردید دو نفر بعنوان عضو علی البدل به هیئت مدیره اضافه شو و بس از اخذ رای بقرار زیر انتخاب شدند

اعضاء علی البدل:

آقای وارطان او انسیان با اکثریت ۱۶ رای
> حسن باهری < ۱۱ <

جلسات هیئت مدیره هر هفته روزهای چهارشنبه عصر و جلسات عمومی چهارشنبه اول هر ماه تشکیل خواهد شد

مسافرت باروپا

آقای آرشیستک ناصر بدیع رئیس اداره شهرسازی شهر داری تهران و عضو انجمن آرشیستک های ایرانی دیپلومه برای تکمیل مطالعات در امور فنی شهرداریها تا اواسط آذرماه باروپا و افریقای شمالی حرکت مینمایند.

سپاسگزارى

مجله آرشیستک از آقای مهندس جواد جوادى که در معرفی آن به همکاران فنی خود کوشش فراوان مبذول داشته اند نهایت تشکر را دارد

بیان مرحوم مجید آهی

در گذشت مجید آهی سفیر کبیر ایران در جاهای شوروی موجب تأسف فراوان گردید. مرحوم مجید آهی علاوه از اینکه مردی شریف و خدمتگزار و مبین پرست بود فکر اصلاحات و آبادی کشور را نیز همیشه در مغز خود میپرورانید. و ایجاد محلات نوین و خانهای دسته جمعی و ارزان بهایکی از آرزوهای دیرین وی بشمار میرفت. مدتی نیز اداره امور شرکت بهساز را عهده دار و برای اجرای مقاصد عالی خود مساعی زیادی مبذول میداشت. جای بسی تأسف است که ماموریت آخر مجید آهی ما را از وی فرسنگ ها دور ساخت و بالاخره دست غدار طبیعت ناگهان ما را از وجود وی محروم داشت.

محمد ع شیبانی

مجسمه سر بازار فداکار

نشریه (سر بازار) در نظر دارد مجسمه ای بنام (سر بازار فداکار) تهیه و در میدان حسن آباد نصب نماید. برای کمک به اجرای این مقصود از مهندسين و معماران و مجسمه سازان دعوت مینماید که با مراجعه به اداره نشریه (سر بازار) طرحی تهیه نمایند و به تهیه کننده بهترین طرح جایزه داده خواهد شد

خرابی ساختمان بانك ملی بازار

روز سه شنبه ۱۲ ر ۲۵۹۹ قسمتی از ساختمان نوساز بانك ملی بازار بطور ناگهانی خراب شده و عده از کارگران مجروح یا مقتول گردیدند. علل فنی این پیشامد ناگوار فعلا بطور تحقیق برای ما مجهول و امیدواریم در شماره آتی مشروحا در این موضوع صحبت نمائیم.

توضیح: نقشه ماکت شماره ۵۶ صفحه ۵۲ وسیله گورکن قرا بکیان ترسیم شده است و ماکت را آقای سورن در سر کیسیان ساخته اند.

نرخ مصالح ساختمانی معمولی و اجرت کارگر

در نیمه اول آذر - تهران

آجر قزاقی سفید هزار قالب	۷۰۰ ریال	سیمان ایرانی هر تن	۱۹۰۰ ریال	اجرت	
< ابلق ۲۰/۲۰ >	< ۵۶۰ >	سیمان پورتلند سفید <	< ۳۸۰۰۰ >	کارگر روزانه	۳۰ ریال
< ابلق فشاری >	< ۳۶۰ >	سیمان الوان کیلویی	< ۴۰-۲۵ >	بنای معمولی <	< ۱۰۰ <
< جوش دانه شمار >	< ۴۵۰-۴۰۰ >	تیر آهن جور کیلویی	< ۷ >	بنای ظریف کار <	< ۱۴۰ <
< خطائی سفید >	< ۲۷۵۰ >	لوله سفید >	< ۱۷ >	سرکارگر متخصص	< ۲۰۰ <
< ابلق >	< ۱۷۵۰ >	لوله سیاه >	< ۹ >	از شماره آتیه این نرخ ها بطور	
کچ معمولی خروار	< ۹۵ >	آهن ورق سفید >	< ۴۳ >	ماهیانه و کامل تدرج خواهد شد .	
آهک >	< ۹۰ >	آهن گرد >	< ۸۵۰ >		

آگهی ها

چون خوانندگان مجله آرشیتکت از مهندسين، آرشیتکت ها، اهل فن و علاقمندان بساختن میباشند اگر آگهی های مربوط به مطالعه کاری و فروش مصالح ساختمانی و سایر امور فنی را در این مجله منتشر نمایند خودتان را بهتر معرفی نموده و مشتریان مناسبی بدست خواهید آورد.

آقایان مهندسين و آرشیتکتها

برای تزئین ساختمانهای خود از انواع سنگهای مرمر و مشکی - سماق و یشمی و لیمونی محصول کارخانه حسین و یشمی و لیمونی استفاده فرمائید. در تالار معاملات کاخ بانک ملی ایران شعبه بازار از این سنگها که واقعا بی نظیر است بکار برده خواهد شد. اگر یک مرتبه بفروشگاه مرمر مراجعه و انواع سنگ هارا ملاحظه فرمایند صدق مدعی ما ثابت خواهد شد.

نشانی: خیابان سعدی - نزدیکی ایران تور و فروشگاه مرمر ش ۱۲

مجله بانو

با بهترین مطالب اجتماعی و اخلاقی به مدیریت بانو نیر سعیدی منتشر میشود - بانوان محترم از مطالعه آن غفلت نفرمائید.

برای تهیه عکس نقشه های فنی و ساختمان ها به

فتو ((اونیورسال))

خیابان اسلامبول - پاساژ تهران (جنب شیلات)

تلفن ۳۶-۸۱ مراجعه فرمائید ش ۱۳

کارخانه درودگری

و مبیل سازی ثابت

برای انجام همه گونه کارهای نجاری و مبیل سازی و تزئینات داخلی با قیمت مناسب آماده میباشد.

نشانی: دروازه باغشاه - درودگری ثابت

تلفن ۸۷۸۷

ش ۱۱

کارخانه رخشان

انتهای خیابان سپه - مقابل گوچه قماش - تلفن ۴۵۱۳ ساختمانهای فلزی - سقف آهنی - اطاقهای آفتابی - اقسام درب و پنجره آهنی - لوله کشی آب نرده سازی به انواع مختلف - در صورت احتیاج میتوانید نماینده کارخانه را با تلفن ۴۵۱۳ احضار فرمائید. ش ۱۰

تلمبه دمنیک

بهترین تلمبه های موتور - برقی دستی ساخت کارخانه معروف دمنیک جهت منازل و چاه های عمیق از نماینده انحصاری

شرکت سهامی اتو شرق

دروازه دولت تلفن ۵۰۷۵

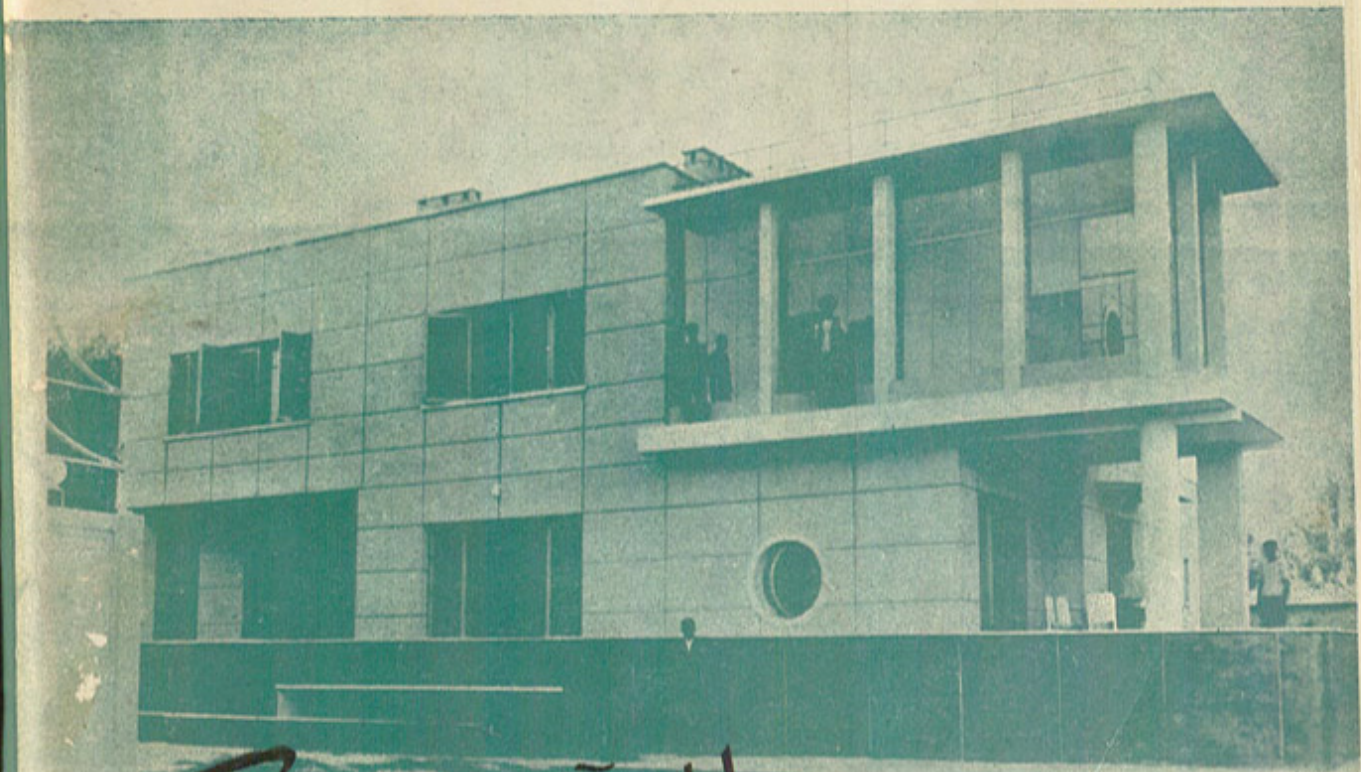
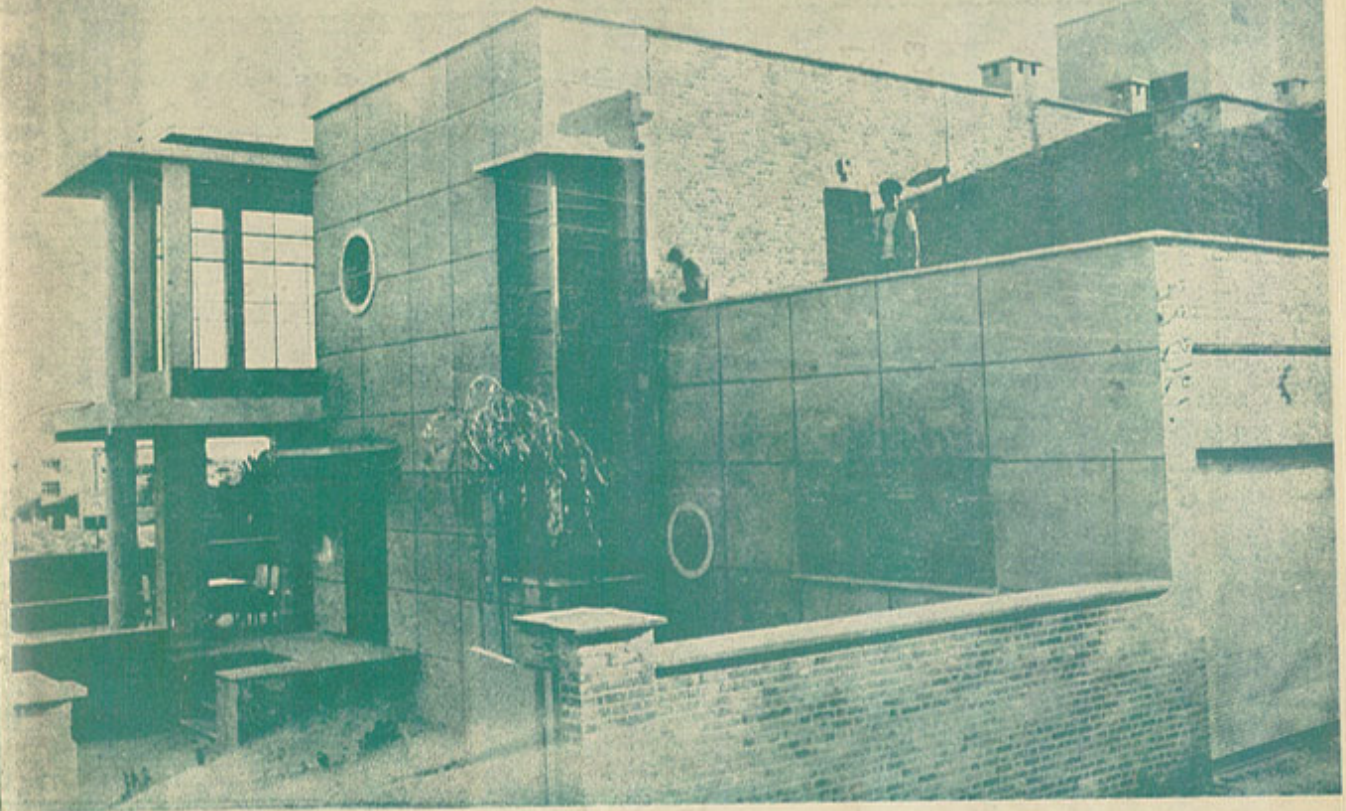
تهیه فرمائید ش ۹

مجله آرشیتکت اشکالات ساختمانی شما را مرتفع خواهد کرد - اگر در امور ساختمانی مواجه بادشواربپائی شدید فوراً با مجله آرشیتکت مکاتبه فرمائید.

نشانی: خیابان لاله زار نو کوچه هدایت شماره ۷ تلفن ۹۶۱۷

انبیه - شهرسازی - بهداشت فنی - تزیینات

مجله آرشیوتکت

چاپخانه تابان